

บทที่ 4

ผลการศึกษาระบบการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด 6 สภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยในแต่ละประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะเสนอเป็นตอน ๆ ในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด
2. ข้อมูลพื้นฐานของการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด
3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
 - 3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
 - 3.3 โครงสร้าง
 - 3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก
 - 3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร
 - 3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม
 - 3.4.1 ปัจจัยภายใน
 - 3.4.2 ปัจจัยภายนอก
4. การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
 - 4.1 โครงสร้าง
 - 4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก
 - 4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร
 - 4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม
 - 4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม
 - 4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม
 - 4.3 กระบวนการ
 - 4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคม
 - 4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้
 - 4.3.2.1 กระบวนการวัฒนธรรม
 - 4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

- 4.3.2.3 กระบวนการจัดการ
- 4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม
 - 4.4.1 ปัจจัยภายใน
 - 4.4.2 ปัจจัยภายนอก
- 5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
 - 5.1 โครงสร้าง
 - 5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิก
 - 5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร
 - 5.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม
 - 5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม
 - 5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม
 - 5.3 กระบวนการ
 - 5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่
 - 5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้
 - 5.3.2.1 กระบวนการวัฒนธรรม
 - 5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้
 - 5.3.2.3 กระบวนการจัดการ
 - 5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม
 - 5.4.1 ปัจจัยภายใน
 - 5.4.2 ปัจจัยภายนอก

กรณีศึกษาที่ 1 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก บันทึกวัฒนธรรม พ.ศ.2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รายงานการศาสนา ประจำปี 2540 และเอกสารอื่น ๆ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดเชียงราย ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงราย

เชียงรายเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย พื้นที่เป็นเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ทางด้านตะวันออก ด้านตะวันตกมีที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ พื้นที่ลาดเทไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีที่ราบลุ่มหุบเขา ลุ่มแม่น้ำลาว และลุ่มแม่น้ำอิง มีพื้นที่ทั้งหมด 11,678.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,298,981 ไร่ มีอากาศหนาวเย็น มีความงดงามของธรรมชาติ ตลอดจนพืชพันธุ์ธัญญาหารแบบเมืองเหนือและเมืองหนาว

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดเชียงรายมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 1,247,564 คน หรือ 326,767 ครัวครัว (สถิติจากปกครองจังหวัดเชียงราย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2540) มีชนกลุ่มน้อยคิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งจังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีน้ำและดินอุดม จึงเป็นอยู่อาศัย น้ำของจังหวัดภาคเหนือ สามารถปลูกข้าวและผักผลไม้ต่างๆ ได้มาก รวมทั้งผัก ผลไม้ และดอกไม้เมืองหนาว เช่น ข้าวบาร์เลย์ ชา และอื่น ๆ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ รวม 124 ตำบล 1404 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

เชียงรายเป็นเมืองเก่าแก่อ่อนไปครั้งเป็นถิ่นชุมชนโบราณ มีเรื่องราวเกี่ยวกับเชียงรายมากมายทั้งที่ปรากฏเป็นตำนาน พงศาวดาร ประวัติศาสตร์ ร่องรอยทางโบราณคดี และโบราณสถานต่าง ๆ อันประมวลไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่งดงาม และอสังการในความเป็นดินแดนแห่งชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมที่นอกจากจะมีความหลากหลายในวัฒนธรรมกลุ่มชนแล้ว ยังมีความโดดเด่นในเอกลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนาเป็นพิเศษด้วย

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดเดียวของประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศคือ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งความยิ่งใหญ่ของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแผ่นดินทั้งสามนี้ หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่เกิดจากความเคลื่อนไหวของผู้คนทั้งสามแผ่นดินที่ติดต่อสัมพันธ์ไปมาหาสู่กัน เป็นกระแสของการเคลื่อนไหวที่ชวนตื่นตาตื่นใจอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อความเป็นเมืองนานาชาติในอนาคตของเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีโบราณและโบราณวัตถุที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านาน มีประเพณีที่แสดงถึงวิถีชีวิต ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาวจังหวัดเชียงรายที่สืบเนื่องกันมา ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อใน พุทธศาสนา เช่น งานปอยหลวง ซึ่งเป็นงานบุญที่เป็นการรวมญาติพี่น้องต่างถิ่นให้ได้มีโอกาสมาทำบุญร่วมกัน การทานตุง ตานก๋วยสลาก สุมาคารวะ มีภาษาล้านนา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

และภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีประเพณีและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น การนับถือผี เป็นต้น

จังหวัดเชียงรายมีสถานศึกษาจำนวน 1,091 แห่ง วัด 862 วัด มัสยิด 4 แห่ง โบสถ์คริสต์ 74 แห่ง โบสถ์ฮินดู 2 แห่ง สมาคม 22 สมาคม และมูลนิธิ 21 แห่ง มีผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะและศิลปะการแสดง รวม 3 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาจากหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรมและทำเนียบนามผู้บริหารงานวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติพบว่า ก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายขึ้นนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายเป็นดังนี้

2.1 องค์กรที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับการตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เภสัชกรพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคม หรือมูลนิธิ หรือองค์กรภาคเอกชนในจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน เป็นอนุกรรมการ โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอพาน จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย รวมทั้งให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(3) **ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย** สถาบันราชภัฏเชียงราย ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ผีกองมร และสนับสนุนการ ผีกองมรวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และ/หรือจัดดำเนินการหอวัฒนธรรม และประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายอาจดำเนินการเองหรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน** โรงเรียนพานพิเศษพิทยา เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอพานเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดเชียงราย

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอพาน** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่น

ทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคลทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือให้จัดส่งข้อมูลคณะนาฏศิลป์พื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพานนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วิดีทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยากร** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายและอำเภอพานให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะและสนับสนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน่วยศิลปากร ดูแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีสมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เข้าไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการศึกษาเอกสารพบว่า การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นดังนี้ .

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายจัดตั้งขึ้น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายศึกษา สืบค้นและรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคีนั้น จำนวน 235 คน มาประชุมกันเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2538 ณ วัดพระแก้ว อ.เมือง จ.เชียงราย โดยได้มีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ประชุมได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร จำนวน 35 คน ประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ครอบคลุมทั้ง 5 ภาคี โดยแบ่งเป็นภาคเอกชน 25 คน ภาคราชการ 10 คน โดยมี ผศ.ดร.สมบูรณ์ อาริยา เป็นประธาน และนายธงชัย บาลสุข เป็นกรรมการและเลขาธิการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ในธรรมนูญสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2539 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายไว้ดังนี้

- (1) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ
- (2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- (3) เพื่อระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด
- (4) เพื่อปลูกฝัง อนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3 โครงสร้าง

3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย นั้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงรายได้ศึกษา สืบค้นและรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับ

ผิตชอบ หรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคีตามกรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดแล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เกิดขึ้นจากการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

ในช่วงแรกของการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายนั้นยังมิได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารไว้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เพียงแต่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามความจำเป็น เช่น คณะอนุกรรมการฝ่ายเสื้อผ้า คณะอนุกรรมการฝ่ายประเพณี คณะอนุกรรมการฝ่ายอาหารพื้นเมือง คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

จากเอกสาร “สภาวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรวัฒนธรรมท้องถิ่น” ซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายระบุว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเกิดขึ้นจากปัจจัยดังนี้

(1) องค์กรท้องถิ่นที่มีอยู่จำนวนมาก มีความเชื่อมั่นว่าการรวมตัวกันในด้านความคิด คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิตชอบ และร่วมรับประโยชน์เป็นหนทางแห่งการสร้างสรรค์สังคม ถ้าองค์กรต่าง ๆ หันหน้าเข้าหากัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำอย่างมีระบบแล้วย่อมเป็นชุมชนพลังสร้างสรรค์ในสังคม

(2) ผู้แทนองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานทางวัฒนธรรมที่เข้าประชุมเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทุกคนต่างมีความตระหนักในหน้าที่ที่มีต่องานวัฒนธรรมซึ่งเป็นของตนเอง จึงร่วมใจกันคิดว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้สังคมท้องถิ่นมีความผิตชอบ และเกิดสันติสุขในที่สุด

(3) การสนับสนุนและเอื้อเฟื้องบประมาณค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม สถานที่ประชุมสำหรับผู้แทนองค์กรท้องถิ่น จำนวน 235 คน จากคณะสงฆ์จังหวัดเชียงรายและได้รับการประสานงานและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐทุกส่วน

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายสามารถขยายและพัฒนาได้ ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีนโยบายจะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด เพื่อเป็นสาขาเครือข่ายวัฒนธรรมอย่างมีระบบในชุมชนจังหวัดเชียงรายต่อไป (สารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 ตุลาคม 2539 : 16) ได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใน 2 ลักษณะ คือ

(1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นทุกอำเภอ ซึ่งสามารถจัดตั้งได้ครบเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2540 (ประกาศสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2540) และจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นในบางตำบลที่มีความพร้อม โดยขณะนี้มีอยู่แล้วทุกอำเภอ ๆ ละอย่างน้อย 1 สภาวัฒนธรรมตำบล นอกจากนี้ยังได้ประสานงานกับคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้คณะกรรมการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมีอยู่หมู่บ้านละ 5-9 คน ได้เข้าใจและเข้ามาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

(2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มคนที่สนใจในเรื่องต่าง ๆ รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ และเป็นสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่กว้างขวางขึ้น เช่น ชมรมรักษัตัวเมือง ชมรมแพทย์แผนไทย ชมรมสมุนไพร กลุ่มสล่าพื้นบ้าน ถนนวัฒนธรรมสันโค้ง เป็นต้น และได้ประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของจังหวัดด้วย

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

จากการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางดังกล่าวข้างต้น ทำให้เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2541 สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีสมาชิก ซึ่งเป็นผู้แทนของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี รวม 669 คน ทำให้ต้องมีการปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ/กิ่งอำเภอทุกแห่งมาเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดด้วย ทำให้มีกรรมการบริหารเพิ่มขึ้นเป็น 48 คน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง คือ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ และกิ่งอำเภอ 18 คน และกรรมการจากการเลือกตั้งจากสมาชิกสามัญในที่ประชุมใหญ่อีก 30 คน โดยมีนายเลื่อน ณะแพทย์ เป็นประธาน และนางประคองศรี ณะแพทย์ เป็นเลขาธิการฯ และได้จัดโครงสร้าง

สร้างการบริหารงานประกอบด้วยรองประธานสภา 2 คน รับผิดชอบงานของคณะอนุกรรมการต่าง ๆ คือ รองประธานสภา คนที่ 1 รับผิดชอบคณะอนุกรรมการฝ่ายประเพณี ฝ่ายท่องเที่ยว ฝ่ายเสื้อผ้า ฝ่ายอาหารพื้นเมือง ฝ่ายหาทุน และฝ่ายดนตรีไทย พื้นเมือง นาฏศิลป์ และรองประธานสภาคนที่ 2 รับผิดชอบคณะอนุกรรมการฝ่ายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ฝ่ายศิลปกรรม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายภาษาและวรรณกรรม และฝ่ายสืบหา ค้นคว้า วิจัย โดยมีเลขาธิการสภา ที่มีผู้ช่วยเลขาธิการสภา 2 คน รับผิดชอบงานในเรื่องธุรการ สารบรรณ ข้อมูล บริการเผยแพร่ การเงิน แผนงาน โครงการ ติดตามผลและรายงาน (เอกสารประกอบการประชุมปฐมนิเทศคณะอนุกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย , 2540: 50)

4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

ในช่วงการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรมดังนี้

- (1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวัฒนธรรม คือ การหารูปแบบการฟ้อนของชาวเชียงราย
- (2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย อนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน
- (3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้จัดฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการแก้ไขปัญหาคารกะตือรื้อ พื้นฟูขนม อาหารพื้นเมือง และงานใบตอง
- (4) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดการอบรมให้ความรู้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จัดการสอนวงดนตรีปี่พาทย์ และดนตรีพื้นเมือง จัดตั้งหอวัฒนธรรมนิทัศน์เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก จัดอุทยานวัฒนธรรม ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทย และสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชน
- (5) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมเทศกาลและวันสำคัญประจำปีต่าง ๆ
- (6) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้จัดประกวดวาดภาพและแสดงผลงานทางศิลปกรรม และสรรหาผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
- (7) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้จัดการเผยแพร่วัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมของหอวัฒนธรรมนิทัศน์เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก เผยแพร่เครื่องแต่งกายชุดพื้นเมืองเชียงราย และงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง (สรุปผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย 2540)

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

จากการศึกษาแผนงาน โครงการและผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เชียงรายในปี 2539 และ 2540 พบว่าในช่วงการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **ด้านจิตใจ** เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปหัตถกรรม เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ

(2) **ด้านสังคม** เน้นการขยายและพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาสมัครร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว เช่น การแต่งชุดเชียงราย เป็นต้น รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มชนในลุ่มน้ำโขงด้วย

(3) **ด้านวัตถุ** เน้นการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ขนม อาหารพื้นเมือง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

4.3 กระบวนการ

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาสมัครและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาสมัครได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนเชียงรายที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ นำทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายจิตอาสาสมัคร และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของ

การร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทางเลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น และการประชุมหารือกันเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การแต่งชุดเชียงราย การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดั่งามของชาวล้านนา ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

จังหวัดเชียงรามีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และมีชายแดนติดต่อกับประเทศลาว พม่า และสืบนีองติดต่อกับประเทศจีน จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และการเผยแพร่แลกเปลี่ยนงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง โดยเชิญประเทศลาว พม่า และจีน มาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรุงทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรุงทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้าสมัยมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรอง และสังมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกในระดับต่าง ๆ ที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย รวมทั้งการส่งผู้แทนไปประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายครีเอทีวิตีภาคีสมาชิกและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุยเสวนากันในงานวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัธยาศัยทุกวันอังคาร เวลา 9.00 - 12.00 น. และจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะ เช่น กลุ่มหมอยา ชมรมผู้รักตัวเมือง เป็นต้น

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายด้วยกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสาขารัฐธรรมนูญจังหวัด เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นเป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ในการนี้ประชาสัมพันธ์เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ในลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษา วิจัย ตั้งคำถาม ทาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังเคราะห์ภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังเคราะห์ภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายมีการเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงาน วัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำ มาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึก ตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็น ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภา วัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและ ความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น และของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่ต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็น ประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจาก เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึง มีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงาน วัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อดำเนินงานวัฒนธรรมตามความ ถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำ หน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน

โดยสภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสาน ความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่าย

ญาติภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถฝึกและผสมพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและ ความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ผศ.ดร. สมบูรณ์ อาริยา ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนแรกเป็นนักวิชาการ ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งได้เน้นการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่น ต่าง ๆ ซึ่งนับว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เมื่อเปลี่ยนประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดมาเป็นนายเลื่อน ณะเพทย์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งพัฒนาการจังหวัดเชียงรายได้ให้ความสนใจในเรื่องการขยายเครือข่ายเครือข่าย ญาติภาคีสมาชิกให้กระจายไปจนถึงในระดับหมู่บ้าน

นายเลื่อน ณะเพทย์ ในสมัยที่รับราชการในตำแหน่งพัฒนาการจังหวัด เชียงรายได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่องของชาว จังหวัดเชียงราย จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของ จังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม จังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรม

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่ เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเอกชนอาสาสมัคร ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการจังหวัด เลขาธิการ สภาวัฒนธรรมจังหวัดอาสาสมัครทำงานเต็มเวลา พร้อมกับอาสาสมัครประจำสำนักงานเลขาธิการสภา วัฒนธรรมจังหวัดที่ทำงานเต็มเวลาอีก 9 คน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ใหญ่และเป็นผู้มีความรู้ ความตั้งใจจริงทั้งสิ้น มี ลูกจ้างทำงานเต็มเวลา 2 คน เป็นผู้ดำเนินงานเชิงธุรการและประสานงาน โดยใช้ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ซึ่ง เป็นที่ตั้งของหอวัฒนธรรมนิทัศน์เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก จังหวัดเชียงรายเป็นที่ทำการของสภา วัฒนธรรมจังหวัด โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เชียงราย

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการ จังหวัด ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมาเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่าย

ญาติภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้เปิดเวทีไว้ทุกวันอังคารเวลา 09.00 - 12.00 น. ที่ห้องประชุมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ นอกจากนั้นยังมีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้านและแนวนอนคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน คือ "उँค้ำเมือง กินอาหารพื้นเมือง และแต่งกายพื้นเมือง (ชุดเชียงราย)"

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและ

สนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์การเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

จากการที่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ขยายและพัฒนาองค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการถักทอกันอย่างเข้มแข็งขึ้นตลอดปี 2539 - 2540 และยังคงขยายและพัฒนาให้กว้างขวางและเข้มแข็งยิ่งขึ้นต่อไปนั้น ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและคณะกรรมการบริหารของสภาวัฒนธรรมจังหวัดมีความเชื่อมั่นว่าการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความเสียสละ ด้วยใจรัก ทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่หลากหลายและครอบคลุมกลุ่มพลังต่าง ๆ ประชาคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายจึงพัฒนาก้าวหน้ามาโดยลำดับ

5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายบริหารงานโดยคณะบุคคลที่มาจากผู้แทนองค์กรเบญจภาคีที่เป็นสมาชิกสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยตำแหน่ง 18 คน (ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ/กิ่งอำเภอ) และจากการเลือกตั้งจากสมาชิกสามัญในที่ประชุมใหญ่อีก 30 คน รวม 48 คน โดยคณะกรรมการบริหารที่มาจากการเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และในปีงบประมาณ 2541 สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยแบ่งออกเป็น 8 ฝ่าย มีคณะอนุกรรมการรับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละฝ่าย ดังนี้คือ สำนักงานเลขานุการสภาฯ (งานธุรการ งานประชุม งานประสานงาน แผนงาน งานพัฒนาองค์กร และงานติดตามประเมินผล) คณะอนุกรรมการฝ่ายบริการ (งานข้อมูล งานสำรวจแหล่งวัฒนธรรม งานแผนที่วัฒนธรรม งานมรดกคุณาศักดิ์วัฒนธรรม และงานห้องสมุดวัฒนธรรม) คณะอนุกรรมการฝ่ายสังคมวัฒนธรรม (งานสถาบันพระมหากษัตริย์ งานสถาบันการศึกษา งานสถาบันศาสนา งานมารยาทไทย งานประเพณี งานกฎหมาย ระเบียบ งานชุมชนวัฒนธรรม งานเศรษฐกิจและงานการเมือง) คณะอนุกรรมการฝ่ายมรดกวัฒนธรรม (งานเอกสารโบราณและวรรณกรรม งานภูมิปัญญาไทย งานพิพิธภัณฑ์ งานโบราณสถาน/โบราณวัตถุ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ และงานประวัติศาสตร์) คณะอนุกรรมการฝ่ายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (การอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม) คณะอนุกรรมการฝ่ายชีวิตวัฒนธรรม (วิถีครอบครัว อาชีพเกษตร/อุตสาหกรรม/บริการ/หัตถกรรม อาหารและโภชนาการ สุขภาพอนามัย ผ้าและเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย กีฬาและนันทนาการ ศิลปะ ดนตรี การเล่น การพูดภาษาท้องถิ่น) คณะอนุกรรมการฝ่ายการเงิน

และกองทุน (งานการเงินและกองทุน งานจัดหารายได้ งานสวัสดิการ) และคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ (งานเอกสารเผยแพร่ งานจัดรายการวิทยุ/โทรทัศน์ งานจัดนิทรรศการ)

5.2. การดำเนินวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารแผนงาน โครงการและสรุปผลการดำเนินงานจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดอย่างเข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งและครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรมกล่าวคือ

5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการ คติชนวิทยาจังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเชียงราย สำนวนประวัติหมู่บ้าน จัดเวทีเสวนาผู้นำด้านวัฒนธรรมเพื่อสืบค้นประวัติประเพณีท้องถิ่นและบุคคลทางวัฒนธรรม ศึกษาหารูปแบบการฟื้นฟูชีวิต วิจัยวัฒนธรรมชนเผ่าไทยบริเวณลุ่มน้ำโขงตอนบน เป็นต้น และในกรณีที่ถ้ามีประเด็นปัญหาทางวัฒนธรรมที่ตกลงกันไม่ได้ก็จะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล โดยการปรึกษาและระดมความคิดจากผู้รู้ต่าง ๆ จนสามารถหาข้อยุติได้ เช่น ชุดแต่งกายประจำจังหวัดเชียงราย การพ่อนสาวไหม เป็นต้น

(2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น รณรงค์การใช้ "ตัวเมือง" ซึ่งเป็นอักษรล้านนาโดยให้พูดภาษาพื้นเมือง เขียนตัวเมือง รณรงค์การใช้ผ้าไทยและแต่งกายด้วยชุดเชียงราย จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย การอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้าน และจัดอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน และอนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นต้น

(3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมบางอย่างที่ได้สูญหายไป หรือกำลังจะสูญหายไป ให้กลับมาดำเนินการอีก ซึ่งก็ทำให้เกิดการเข้าใจ และดำเนินการกันต่อไปได้ เช่น ตัวเมือง (อักษรล้านนา) อาหารพื้นเมือง สมุนไพร พื้นฟูชนมพื้นเมือง และงานใบตอง เป็นต้น

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้พัฒนาชุดเชียงรายให้เป็นชุดแต่งกายที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดเชียงราย ทำให้ชาวจังหวัดเชียงรายมี "เครื่องแบบ" ที่สามารถใช้ในพิธีการต่าง ๆ ทำให้ลดช่องว่างระหว่างข้าราชการกับประชาชนชาวเชียงรายได้ และได้ดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพพื้นบ้านในท้องถิ่น โดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานและเป็นแกนกลางในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และศิลปหัตถกรรม ให้เกิดรายได้และปลูกฝังค่านิยมในการบริโภคสินค้าไทย ร่วมใจประหยัดและอดออม

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้สอนภาษาพื้นเมืองในโรงเรียน จัดนิทรรศการหมุนเวียนหอวัฒนธรรมนิทัศน์ จัดดำเนินโครงการม่อนพญาสภาวัฒนธรรม (วิทยาลัยชาวบ้าน) พัฒนาวัดให้เป็น

ศูนย์พัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ ส่งเสริมและพัฒนา วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นประจำอย่างหลากหลาย

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** จัดเวทีเสวนาสาระและรูปแบบการจัดประเพณีท้องถิ่นล้ำนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ตามเทศกาลของท้องถิ่น เป็นการสร้างให้คนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้พื้นฐานคุณค่าแห่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฟื้นฟู วัฒนธรรมความเอื้ออาทร ความสามัคคีในสังคม และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม

(7) **การเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม** ได้คัดเลือกผู้มีความสามารถทาง วัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ แล้วสนับสนุนและให้โอกาสในการแสดงผลงานและเข้าประกวดในระดับภาค ระดับ ชาติต่อไป นอกจากนี้ ยังได้จัดดำเนินโครงการส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ ศิลปินพื้นบ้านทุกสาขาได้นำผลงานออกนำเสนอ คัดเลือกครอบครัวตัวอย่างและคุณดีศรีเชียงใหม่ เป็นต้น

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ข้อมูลที่ได้ศึกษาจนได้ข้อมูลติดกลางแล้ว ก็ เผยแพร่ออกไปจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันทั้งในจังหวัดเชียงราย เอง โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ออกทุกเดือนเป็นสื่อกลาง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับ สภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และจัดดำเนินโครงการวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มแม่น้ำโขง 4 ชาติ (ไทย ลาว พม่า จีน) เป็นประจำทุกปี

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้ รู้และซาบซึ้งในหลักธรรมของศาสนา และแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบัน และเน้นการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ปลูกฝังค่านิยมในการบริโภคสินค้า ไทยร่วมใจประหยัดและอดออม

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลัง ต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเองตาม ระบบประชาธิปไตย เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม สร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาไทย สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านที่ เป็นประโยชน์นำมาจำหน่ายสร้างรายได้ ปลูกฝังการใช้ชุดเชียงรายให้กว้างขวาง

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยกระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนา แต่ได้เพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนเชียงรายที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหารือกัน การพบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอด เพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การแต่งชุดเชิงयरาย การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดั่งงามของชาวล้านนา ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดเชียงयरาย มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และมีชายแดนติดต่อกับประเทศลาว พม่า และสืบเนื่องติดต่อกับประเทศจีน จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงयरายได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และการเผยแพร่แลกเปลี่ยนงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง โดยเชิญประเทศลาว พม่า และจีน มาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลปามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหาสร้าง เลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสั่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและกิจการของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุม สัมมนาที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาทุกเช้าวันอังคารไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุยเสวนากันในงานวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพด้วยกัน โดยการจัดการประชุมสัญจร และการเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น ทั้ง 3 สถานี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นเป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

ในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่าย เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่เข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่าย และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน

โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสามารถปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง

โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน

3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความ
สามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) **ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด** นายเลื่อน ธนะแพทย์ ในสมัยที่รับราชการในตำแหน่งพัฒนาการจังหวัดเชียงรายได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณภาพความดีเป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรม

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเอกชนอาสาสมัคร ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็นศึกษาธิการจังหวัด เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดอาสาสมัครทำงานเต็มเวลา พร้อมกับอาสาสมัครประจำสำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ทำงานเต็มเวลาอีก 9 คน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ใหญ่และเป็นผู้มีความรู้ ความตั้งใจจริงทั้งสิ้น มีลูกจ้างทำงานเต็มเวลา 2 คน เป็นผู้ดำเนินงานเชิงธุรการและประสานงาน โดยใช้ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของหอวัฒนธรรมนิทัศน์เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก จังหวัดเชียงรายเป็นที่ทำการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

(2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้เปิดเวทีไว้ทุกวันอังคารเวลา 09.00 - 12.00 น. ที่ห้องประชุมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจ นอกจากนั้นยังมีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน และแนวนอนคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผูู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน คือ "ผู้คำเมือง กินอาหารพื้นเมือง และแต่งกายพื้นเมือง (ชุดเชียงราย)"

(7) การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด โดยได้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายขึ้นเพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ขณะนี้มีเงินอยู่จำนวนหนึ่ง ถึงแม้จะไม่มากนักแต่ก็สามารถใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ในระดับหนึ่ง

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 2 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลพบุรี

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก บันทึกวัฒนธรรม พ.ศ. 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

วัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ 2538 2539 และ 2540 ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี รายงานการศาสนา ประจำปี 2540 และเอกสารอื่น ๆ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดลพบุรี

จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่ในตอนกลางของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบภาคกลาง มีพื้นที่ 6,586.67 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,116,668 ไร่ ภูมิประเทศ ประมาณ 1 ใน 6 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก และมีระบบชลประทาน ที่เหลือเป็นที่ราบลุ่มเนินเขา และภูเขา ภูมิอากาศเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูและได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภาคกลาง และมีชนเชื้อสายจีนปะปนอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีชนเชื้อสายลาว ลาวพวน ส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่อำเภอบ้านหมี่ ชนเชื้อสายมอญอาศัยอยู่ในเขตท้องที่ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งชนเชื้อสายต่าง ๆ นี้ยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูด ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับประชากรส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

จำนวนประชากรทั้งหมด จากรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี ช่วงปี พ.ศ.2540-2550 มีประชากรนับถึงสิ้นเดือนตุลาคม พ.ศ. 2539 มีจำนวนทั้งสิ้น 787,768 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำไร่ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย น้ำตาล ถั่วเขียว ถั่วเหลือง แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ รวม 124 ตำบล 1,097 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ลพบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติยาวนาน มีหลักฐานปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ติดต่อกันมานานนับตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 3,000-4,000 ปี และมีพัฒนาการต่อเนื่องมาถึงสมัยลพบุรี ทวาราวดี และยังคงความสำคัญมาจนถึงสมัยอยุธยา มีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองสืบเนื่องกันมาโดยตลอด นอกจากนั้นยังมีศิลปวัตถุที่แสดงถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดลพบุรีด้วย

จังหวัดลพบุรีประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ยังคงความเชื่อและขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา การแต่งกาย และวิถีชีวิตของตนไว้ แต่ส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนาและมีความเชื่อเรื่องผีบ้าง กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นี้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกันได้อย่างดี วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวลพบุรีส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนา มีการจัดงานบุญตามประเพณี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีตามพุทธศาสนา

จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีบริการด้านการศึกษาในระดับดีพอสมควร มีสถานศึกษา จำนวน 515 แห่ง มีวัดในพุทธศาสนา 645 วัด มัสยิด 2 แห่ง โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 1 แห่ง พิพิธภัณฑ์ของวัด 4 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 13 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 221 แห่ง มีสมาคม 44 สมาคม และมูลนิธิ 36 มูลนิธิ มีผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) 1 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี

จากการศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรมและทำเนียบนามผู้บริหารงานวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พบว่าก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีขึ้นนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีเป็นดังนี้

2.1 องค์กรที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับการตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เริงรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิหรือองค์กรเอกชนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน เป็นอนุกรรมการ โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี รวมทั้งให้คำปรึกษา สนับสนุนช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(3) ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สถาบันราชภัฏเทพสตรี ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย

และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ฝึกอบรม และสนับสนุนการฝึกอบรมวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และ/หรือจัดดำเนินการหัตถกรรม และประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรีนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีอาจดำเนินการเองหรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง** โรงเรียนโคกสำโรงวิทยา เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอโคกสำโรงเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดลพบุรี เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดลพบุรี

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอโคกสำโรง** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคลทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือให้จัดส่งข้อมูลคณะอนุภาคศิลป์พื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรงนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอโคกสำโรง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วีดิทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยากร** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอโคกสำโรงให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะและสนับสนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน่วยศิลปากร ดุแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมี ชมรม สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ เช่น ชมรมรักลพบุรี ชมรมอนุรักษ์โบราณสถาน พุทธสมาคม ชมรมไทยพวน บ้านหมี่ เป็นต้น ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2541 และการศึกษาเอกสารพบว่าการเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เป็นดังนี้

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีจัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี ศึกษา สำรวจและรวบรวมองค์กร และหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคีนั้น จำนวน 312 องค์กร มาประชุมกันเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2538 โดยได้มีการมีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ประชุม ได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาข้อบังคับของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 27 คน โดยมี พันเอก (พิเศษ) อภิศักดิ์ ศักดิ์ศิลป์ชัย เป็นประธาน และศึกษาธิการจังหวัดลพบุรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

จากข้อบังคับสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี พ.ศ.2538 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีไว้ดังนี้

- (1) เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
- (2) อนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี
- (3) พัฒนาศาสนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสม
- (4) แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม

3.3 โครงสร้าง

3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีนั้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรีได้ศึกษา สำรวจ และรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี ตามกรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด แล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีเกิดขึ้นจากการที่เครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีในการประชุมครั้งที่ 2/2538 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2538 ได้พิจารณาการจัดโครงสร้างการบริหารโดยให้มีฝ่ายต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ฝ่ายแผน มีหน้าที่จัดทำแผนและจัดทำงบประมาณ

ลพบุรี

(2) ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ค้นคว้าด้านวัฒนธรรมและประสานงานกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด

สภา

(3) ฝ่ายกิจกรรม มีหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีและจัดกิจกรรมของ

(4) ฝ่ายเผยแพร่ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์กิจการของสภา

(5) ฝ่ายหารายได้ มีหน้าที่หารายได้และจัดทำบัญชีของสภา

(6) ฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งประชาคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะของสภาวัฒนธรรมจังหวัดขึ้น ได้มีบุคคล กลุ่ม และองค์กรที่สนใจงานวัฒนธรรมได้ดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้วตามความถนัดและความสนใจ เช่น ชมรมรักลพบุรี ชมรมอนุรักษ์โบราณสถาน ชมรมคนไทยพวนบ้านหมี่ ศูนย์รามัญศึกษา เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้สนใจดำเนินงานวัฒนธรรมอยู่แล้วจำนวนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรีเป็นแกนกลาง ประชุมปรึกษาหารือผู้แทนหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 5 ภาคีเพื่อจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นเวทีกลางให้บุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่สนใจและมีหน้าที่ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นมารวมตัวกัน จึงทำให้เกิดประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี สามารถขยายและพัฒนาได้ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิก

ถึงแม้ว่าเมื่อเริ่มก่อตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีจะประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี คือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคธุรกิจ ภาคีภาคชุมชน และภาคีภาควิชาการแล้วก็ตามแต่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีมีนโยบายที่จะขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดให้กว้างขวางและเข้มแข็งต่อไป โดยได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใน 2 ลักษณะ คือ

(1) **การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง** โดยได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหัวลำโรง อ.ท่าม่วง ทดลองจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย และได้ใช้เป็นต้นแบบในการขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกการดำเนินงานไปยังสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบลต่าง ๆ ต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็ร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการอำเภอพัฒนานิคมจัดตั้งชุมชนวัฒนธรรมขึ้นด้วย

(2) **การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน** โดยได้เริ่มขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกไปยังวัด สถานศึกษา หน่วยราชการ ทหาร ตำรวจ สมาคม ชมรม สโมสร มูลนิธิ ศึกษาธิการอำเภอ และคณะทำงานปฏิบัติการพัฒนาชุมชน (คปต.) โดยได้พยายามสร้างความเข้าใจว่างานวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคนทุกฝ่ายที่จะต้องเข้ามาร่วมกันดำเนินงาน โดยได้จัดการประชุมสัมมนาหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจและเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยเฉลี่ยปีละ 3 ครั้ง

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

จากการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในแนวตั้งและแนวนอนดังกล่าวข้างต้น ทำให้ต้องมีการปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับการขยายตัวของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกโดยได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ และศึกษาธิการอำเภอซึ่งเป็นเลขาธิการสภาวัฒนธรรมอำเภอ และประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรงมาเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดด้วย เพื่อจะได้ประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่

4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการ และผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ปี 2539 และ 2540 พบว่า ในช่วงการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ขยายและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดให้กว้างขวางยิ่งขึ้นตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม และตามประเภทของวัฒนธรรมดังนี้

4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

- (1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการวิจัยวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ไทยพวน ชาวมอญบางชั้นหมาก ชุมชนลุ่มแม่น้ำป่าสัก และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ
- (2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทยจัดดำเนินโครงการประกวดเพลงลูกทุ่งและดนตรีพื้นบ้าน
- (3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** โดยจัดดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน
- (4) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนประกวดมารยาทในสถานศึกษา และการจัดนิทรรศการประเพณีวิถีชีวิตไทย
- (5) **การพัฒนาวัฒนธรรม** โดยจัดดำเนินโครงการชีวิตใหม่ขยายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทให้ชาวบ้านมีงานทำ พร้อมกับมีความอบอุ่นในครอบครัว ให้วัดเป็นศูนย์กลางการฝึกอาชีพแก่ราษฎร และโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน
- (6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** จัดดำเนินโครงการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นในโอกาสสำคัญ และเทศกาลประเพณีต่าง ๆ
- (7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการคนดีศรีลพบุรี
- (8) **การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยให้เครือข่ายเครือข่ายภูมิภาคีสมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

ในช่วงการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

- (1) **ด้านจิตใจ** เน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์แก่เยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจและประพฤติปฏิบัติ และความซาบซึ้งในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรี เพลงลูกทุ่ง มารยาทไทย ศิลปะหัตถกรรม เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งการยกย่องในคุณความดีของคนตามโครงการคนดีศรีลพบุรี
- (2) **ด้านสังคม** เน้นการขยายและพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภูมิภาคีสมาชิกร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ
- (3) **ด้านวัตถุ** เน้นการดำเนินโครงการชีวิตใหม่ที่ทำให้ชาวบ้านมีรายได้พร้อมทั้งมีความอบอุ่นในครอบครัว

4.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมและกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคม

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนลพบุรีที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่ามีความน่าสนใจ น่าทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที โดยดำเนินการในหลายระดับและหลายลักษณะ คือ กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมโดยในการประชุมครั้งแรกได้เชิญ อ.ชงค์ วงษ์จันทร์ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ปรึกษาช่วยทำความเข้าใจความกระจำจืดในงานวัฒนธรรมให้เข้าใจตรงกันก่อน ผู้นำองค์กรเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้จัดประชุมสัมมนาและพาไปศึกษาดูงาน ผู้นำทางศาสนา จัดประชุมไว้วางใจกร เพื่อให้อำนวยในการทำความเข้าใจกับศาสนิกชน และประชาชนทั่วไป ผ่านทั้งทางกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยเฉพาะวิทยุชุมชนลพบุรีที่ 13

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทางเลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกัน

อย่างอิสระและหลากหลาย โดยใช้สารสภากวีวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น และการประชุมหารือกันเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอด เพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การแต่ง การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ติงามของชาวล้านนา ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดลพบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น มอญ ไทยพวน ไทยเขมร เป็นต้น จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภากวีวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกรสร กสิ่นกรอง และสังสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ การประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้จัดให้มีการประชุมเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก ซึ่งได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งการส่งผู้แทนไปประชุมสัมมนาในระดับต่าง ๆ ที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันในเรื่องงานวัฒนธรรมที่สนใจตามอัธยาศัย และจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่ เช่น ที่สภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรง เป็นต้น

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภา

วัฒนธรรมจังหวัด เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ในลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการเรียนรู้ และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน

โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชา

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

พันเอก (พิเศษ) อภิศักดิ์ ตักดีศิลปชัย ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่เริ่มตั้งสภาจนถึงปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญที่เคยรับราชการที่ศูนย์สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรีมายาวนานในสมัยที่รับราชการได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีโชคดีมากที่ได้ อ.ชงค์ วงษ์จันทร์ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นคนลพบุรีโดยกำเนิด และได้เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้กับจังหวัดลพบุรีมากมาย เป็นที่เคารพ เป็นปูชนียบุคคลของจังหวัดลพบุรีมาเป็นที่ปรึกษา ทำให้สามารถแนะนำให้การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมากในหลายระดับ หลายลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลจนถึงชุมชนวัฒนธรรม และแนวนอนคือการขยายไปยังหน่วยงานองค์กรและกลุ่มพลังต่าง ๆ ในท้องถิ่น และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน การสร้างผู้นำในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการส่งเสริมบุคคลผู้กระทำดี และการพัฒนางานด้านการส่งเสริมอาชีพจากภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ นโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศช 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมและมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

จากการที่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ขยายและพัฒนาองค์กรเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งในแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการถักทอกันอย่างเข้มแข็งขึ้นตลอดปี 2539-2540 และยิ่งขยายและพัฒนาให้กว้างขวางและเข้มแข็งยิ่งขึ้นต่อนั้น ทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก ครบทั้ง 5 ภาคี ที่ครอบคลุมและหลากหลายกว้างขวางขึ้น คณะกรรมการบริหารของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดลพบุรี ด้วยความเสียสละด้วยใจรักและด้วยการเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมที่จะสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ จัดโครงสร้างการบริหารงานโดยแบ่งเป็น 6 ฝ่าย โดยมีคณะทำงานรับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละฝ่าย ดังนี้คือ ฝ่ายแผน (จัดทำแผนงานและงบประมาณประจำปี) ฝ่ายวิชาการ (ศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรม) ฝ่ายกิจกรรม (จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี) ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสภาให้ปรากฏแก่สาธารณะ) ฝ่ายหารายได้และทรัพย์สิน (ทำบัญชีรายรับรายจ่าย) และฝ่ายเลขานุการ (จัดประชุม จัดทำทะเบียนเครือข่ายเครือข่าย วัฒนธรรมและประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ)

5.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารแผนงาน โครงการและสรุปผลการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยสถาบันราชภัฏเทพสตรี ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและครูจากโรงเรียนประถมศึกษาในตำบล ๆ ละ 5-6 คน ศึกษา รวบรวม ประวัติการตั้งถิ่นฐานของตำบล/วัด โบราณวัตถุ โบราณสถาน เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ อาชีพของชาวบ้าน เครื่องมือ และเทคโนโลยีชาวบ้าน ประเพณี ศิลปะ ศิลปิน บุคคลสำคัญ ภาษา การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาติพันธุ์ต่าง ๆ

(2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** โดยชมรมอนุรักษ์โบราณสถานซึ่งเป็นภาคีสมาชิกหนึ่ง เป็นแกนนำในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีอย่างเข้มแข็งและจริงจังจนเป็นที่ยอมรับทั่วไป มีผลงานทั้งที่เป็นเอกสาร การจัดประชุม การอบรม การสัมมนา นอกจากนั้นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้จัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนรักและหวงแหนวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เช่น จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย จัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

(3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้จัดการฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ เช่น โครงการศูนย์การแพทย์แผนไทย ฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน ฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น งานประเพณีกำฟ้าของคนพวน และประเพณีของคนมอญ เป็นต้น

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้จัดโครงการ “ถนนวัฒนธรรม” เพื่อเสริมสร้างวินัยและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ชาวจังหวัดลพบุรี จัดโครงการ “ชีวิตใหม่” เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันครอบครัว และสร้างรายได้จากการรวมกลุ่มกันทำงาน และจัดส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น เช่น การทอผ้ามัดหมี่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งและอบอุ่น เป็นต้น

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการที่เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมไปสู่เด็กและเยาวชนในลักษณะต่าง ๆ เสริมสร้างคุณธรรมกับประชาชน อบรมจริยธรรมป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและประกวดมารยาท ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านในทุกระดับการศึกษา และประชาชนทั่วไป จัดนิทรรศการวิถีชีวิตไทย จัดค่ายจริยธรรมและวัฒนธรรม จัดดำเนินโครงการวัฒนธรรมชุมชนเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมจากปู่ย่าตายายสู่ลูกหลาน เป็นต้น

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการสืบสานวัฒนธรรมโดยสนับสนุนให้องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความปรองดองของคนในท้องถิ่นโดยใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็นสื่อสายใย และสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มสนใจต่าง ๆ ขึ้นมาทำงานร่วมกัน ทำให้ได้มีโอกาสเฝ้าดูดูแลกันมากขึ้น จิตใจดีขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ความอบอุ่นก็เกิดขึ้น

(7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการ “คนดีศรีลพบุรี” เพื่อยกย่องคนดีที่ประกอบคุณงามความดี และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงค่านิยมให้เคารพเชื่อถือในบุคคลที่ประกอบคุณงามความดีมีคุณค่าต่อสังคม และพิมพ์หนังสือภูมิปัญญาชาวบ้านลพบุรี เผยแพร่ประวัติชีวิตและผลงานของบุคคลที่ทำงานวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ ให้ปรากฏเพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาและเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติ

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการ “วัฒนธรรมสัญจร” เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ไปศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจัดทำหนังสือพิมพ์ “สารสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี” เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสภาวัฒนธรรมและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก แนะนำองค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกชั้นนำและให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เสนอภูมิปัญญาชาวบ้านของชาติพันธุ์ต่าง ๆ

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้รู้และซาบซึ้งในหลักธรรมของศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ยกย่องคนดีที่ประกอบคุณงามความดี และแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบัน และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความปรองดองของคนในท้องถิ่นโดยใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อสายใยสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มในใจต่าง ๆ ขึ้นมาทำงานร่วมกัน ทำให้มีโอกาสโอบอ้อมดูแลเอื้ออาทรต่อกันได้มากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชน

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านที่นำมาจำหน่ายสร้างรายได้

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยกระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนา แต่ได้เพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานให้เข้มแข็งและจริงจังมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดจิตสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนลพบุรีที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายและเครือข่าย และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

(3) การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่างแข็งแกร่ง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหรือ การพบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่ และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น ภูมิธรรมภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม การทอผ้า มัดหมี่ เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดลพบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทยพวน มอญ ไทยเม็ง เป็นต้น จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นหลามกับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกัน

และกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสิ่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน วัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการ ฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้ง กิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้ เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มี โอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมสัมมนาที่หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยเรื่องงาน วัฒนธรรมที่สนใจกันตามอัธยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม เช่น ใช้ลานวัด ลานบ้าน เป็นแหล่งในการให้คนได้มาพบปะพูดคุยเสวนากัน หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงาน การดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

อำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโพง และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน โดยการจัดประชุมสัญจร และการเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภามหาวิทยาลัย เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีมีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังคมนิยมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังคมนิยมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามา มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหา ก็สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรม

จังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัด

แย่งต่าง ๆ ได้ จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อ
ดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง

โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภูมิภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้
คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด
ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการ
ดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความ
สามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

พันเอก (พิเศษ) อภิกัณฑ์ ศักดิ์ศิลป์ชัย ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด
ที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่เริ่มตั้งสภาจนถึงปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญที่เคยรับราชการที่ศูนย์
สงครามพิเศษจังหวัดลพบุรีมายาวนานในสมัยที่รับราชการได้ทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ
ในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่องจนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กร
ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้
ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงาน
วัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่าย
ต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการ
พัฒนาตามแนวพระราชดำริ

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีโชคดีมากที่ได้ อ.ซงค์ วงษ์จันทร์
อดีตเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นคนลพบุรีโดยกำเนิด และได้เป็นกำลังสำคัญในการ
สร้างความเจริญให้กับจังหวัดลพบุรีมากมาย เป็นที่เคารพ เป็นปูชนียบุคคลของจังหวัดลพบุรีมาเป็นที่ปรึกษา
ทำให้สามารถแนะนำให้การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีดำเนินการไปได้เป็นอย่างดี

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วย
บุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้
แทนเครือข่ายเครือข่ายภูมิภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาค และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการ

บริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมากในหลายระดับ หลายลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงชุมชนวัฒนธรรม และแนวนอนคือ การขยายไปยังหน่วยงานองค์กรและกลุ่มพลังต่าง ๆ ในท้องถิ่น และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน การสร้างผู้นำในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการส่งเสริมบุคคลผู้กระทำดี และการพัฒนางานด้านการส่งเสริมอาชีพจากภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และชุมชนวัฒนธรรม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน

(7) การมีกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด โดยได้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศ เพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ขณะนี้มีเงินอยู่จำนวนหนึ่ง ถึงแม้จะไม่มากนักแต่ก็สามารถใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้ในระดับหนึ่ง

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 3 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก บันทึกวัฒนธรรม พ.ศ. 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ปฐมสภา (พ.ศ.2539 - 2540) ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม รายงานการศาสนา ประจำปี 2540 และเอกสารอื่น ๆ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครปฐม ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในเขตที่ราบลุ่มภาคกลาง มีพื้นที่ 2,168.27 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบถึงค่อนข้างราบเรียบไม่มีภูเขาและป่าไม้สภาพพื้นที่โดยทั่วไปสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร โดยลาดจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอน ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองข่อยที่ขุดขึ้นเพื่อการเกษตรและคมนาคมอยู่มาก มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่กระจายไปในสาขาสำคัญอย่างใกล้เคียงกัน มีความมั่นคงและเป็นรากฐานการพัฒนา โดยเฉพาะในสาขาเกษตรกรรม

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดนครปฐมมีประชากร รวมทั้งสิ้น 733,878 คน (มิถุนายน 2540) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ อย่างไรก็ตามความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม และการขยายตัวของเขตเมืองได้ทำให้พื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตร และความสำคัญของการเกษตรลดลง ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 80,978 บาท/คน/ปี (2537) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ รวม 106 ตำบล 906 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

นครปฐมเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน เป็นศูนย์กลางความเจริญด้าน เศรษฐกิจและศาสนา โครงสร้างของสังคมในจังหวัดผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น มีขนบธรรมเนียมและประเพณี อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ประกอบอาชีพด้านเกษตร ลักษณะการตั้ง บ้านเรือนนิยมอยู่กันตามแนวชาวลองริมฝั่งแม่น้ำใกล้กับพื้นที่เพาะปลูกของตน มีความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องอย่างใกล้ชิด การดำรงชีพเป็นไปอย่างสงบ มีความเคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เคารพในคำสอนของพุทธศาสนา และเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ ด้าน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นก็ผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นหลัก ปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุและ อารยธรรมจากตะวันตกได้เผยแพร่อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการขยายตัวทางอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาท เป็นอย่างมาก ลักษณะสังคมจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมการเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคม เมืองไปเป็นบางส่วน และมีแนวโน้มจะแพร่ขยายกว้างออกไปทุกที

จังหวัดนครปฐมมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระปฐมเจดีย์ ซึ่งแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่สืบเนื่องต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แสดงถึงความสงบสุขและวิถีชีวิตที่เรียบง่ายในสังคมพุทธเกษตร ประเพณีและวิถีชีวิตต่าง ๆ ของชาวจังหวัดนครปฐมจะอยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนาโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ซึ่งมี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ก็อยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนาเช่นกัน

จังหวัดนครปฐมมีสถานศึกษา 343 แห่ง วัด 192 วัด โบสถ์คริสต์ 7 แห่ง มีสมาคม 48 สมาคม และมูลนิธิ 85 แห่ง มีศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง 2 คน ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดงและศิลปะ รวม 2 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานของเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรมและทำเนียบนามผู้บริหารงาน วัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พบว่าก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด นครปฐมซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรม ของจังหวัดนครปฐมเป็นดังนี้

2.1 องค์กรที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตาม ความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับการตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เริงรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุข

จังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิ หรือองค์กรภาคเอกชนในจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน เป็นอนุกรรมการ โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) **คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอดอนตูม** จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม รวมทั้งให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(3) **ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม** สถาบันราชภัฏนครปฐม ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ผูกอบรม และสนับสนุนการผูกอบรมวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และ/หรือจัดดำเนินการหอวัฒนธรรม และ ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาล และเอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดนครปฐมนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมอาจดำเนินการเองหรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม** โรงเรียนคงทองวิทยา เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอดอนตูมเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดนครปฐม

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอดอนตูม** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด นครปฐม และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่อง เชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่น ทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคล ทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือ ให้จัดส่งข้อมูลคณะนาฏศิลป์พื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูมนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วีดิทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยากร** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมและอำเภอดอนตูมให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดย เฉพาะ และสนับสนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น หน่วยศิลปากรดูแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้นในขณะที่ยังมีวัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีชมรม สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการศึกษาเอกสารพบว่า การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นดังนี้

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเรื่องการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2538 โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ศึกษา สำรวจและรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคนี้มาประชุมกันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2538 โดยได้มีการมีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ประชุมได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 45 คน โดยมี นายสวัสดิ์ สุวรรณนที เป็นประธาน และศึกษาธิการจังหวัดนครปฐมเป็นกรรมการและเลขาธิการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นองค์กรส่งเสริมและประสานการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมภายในจังหวัดนครปฐม อันจะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดได้อย่างกว้างขวางและเกิดพลัง ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์

- (1) เพื่อเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม

- (2) อนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม
- (3) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้อง และเหมาะสม และเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และแนวคิดในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

3.3 โครงสร้าง

3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมนั้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐมได้ศึกษา สืบค้นและรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี ตามกรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด แล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้มาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เกิดขึ้นจากการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจัดโครงสร้างการบริหาร โดยประกอบด้วยประธาน สภาวัฒนธรรมจังหวัด รองประธาน 3 คน โดยแบ่งงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายสารนิเทศ ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ และฝ่ายเลขานุการ โดยมีศึกษาธิการจังหวัดนครปฐมเป็นกรรมการและเลขาธิการ (สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม , ปฐมสภา 2539-2540:10)

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

จากข้อความที่ปรากฏในธรรมนูญสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมตัวจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมนั้นเกิดจากการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ผ่านมามีหน่วยงานราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องเพียงไม่กี่หน่วยงาน มีบุคลากรและงบประมาณจำกัด ประกอบกับวัฒนธรรมที่ได้มีการสร้างสมสืบทอดมาระยะเวลานานนั้น มีความหลากหลายและกระจายอยู่ทุกท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริม พัฒนาวัฒนธรรมให้มีความมั่นคงถาวรยิ่งขึ้น

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงาน

และองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม มาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมสามารถขยายและพัฒนาได้ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ถึงแม้ว่าเมื่อเริ่มก่อตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจะประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี คือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคธุรกิจ ภาคีภาคชุมชน และภาคีภาควิชาการแล้วก็ตามแต่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมีนโยบายที่จะขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดให้กว้างขวางและเข้มแข็งต่อไป โดยได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใน 2 ลักษณะ คือ

(1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง โดยได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นในทุกอำเภอครบทุกอำเภอ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2539 เป็นจังหวัดแรกในประเทศไทย และได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลในตำบลที่มีความพร้อมได้กว่าร้อยละ 80 ของจำนวนตำบลทั้งหมด เพื่อให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

(2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน โดยได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกไปยังหน่วยงาน องค์กรและกลุ่มพลังต่าง ๆ ในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง คือ สถานศึกษา หน่วยราชการ องค์กรปกครองท้องถิ่น สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ โดยพยายามสร้างความเข้าใจว่างานวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคนทุกฝ่ายที่จะต้องเข้ามาร่วมกันดำเนินงาน

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

ถึงแม้ว่าจะมีการขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในแนวตั้งและแนวนอนดังกล่าวข้างต้น แต่เนื่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้เตรียมการโดยให้ศึกษาธิการอำเภอทุกแห่งซึ่งเป็นเลขาธิการสภาวัฒนธรรมอำเภอมาร่วมเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดตั้งแต่นั้น จึงทำให้ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงกรรมการบริหาร และการจัดโครงสร้างการบริหารเลย ยังคงใช้โครงสร้างการบริหารเดิม ซึ่งสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว

4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษาแผนงาน โครงการและผลการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2539 - 2540 ซึ่งเป็นช่วงแห่งการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมนั้น สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้กำหนดกิจกรรมหลักเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมไว้ 7 กิจกรรม ซึ่งเน้นในเรื่องของ

4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

- (1) **การวิจัยวัฒนธรรม** โดยส่งเสริมและสนับสนุนการค้นคว้าและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ
- (2) **การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูวัฒนธรรม** โดยการจัดกิจกรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติและของท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
- (3) **การพัฒนาวัฒนธรรม** โดยเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม.
- (4) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** โดยการจัดกิจกรรมยกย่องผู้ทำความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความกตัญญูกตเวที
- (5) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** โดยส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานให้หน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานวัฒนธรรม

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

ในช่วงการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

- (1) **ด้านจิตใจ** เน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม ยกย่องผู้ทำความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความกตัญญูกตเวที รวมทั้งเน้นให้เยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปหัตถกรรม เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ
- (2) **ด้านสังคม** เน้นการขยายและพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยตนเอง
- (3) **ด้านวัตถุ** เน้นการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน

4.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม และกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคม

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดจิตสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนนครปฐมที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่ามีความประเด็นที่น่าสนใจ นำทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทางเลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย โดยใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น และการประชุมหรือกันเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม โดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูกตเวที ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดนครปฐม มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทยทรงดำ และมอญ จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน วัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรอง และสั่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่าง

สมัครสมาชิก ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งการส่งผู้แทนไปประชุมสัมมนาในระดับต่าง ๆ ที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันเรื่องวัฒนธรรมตามความสนใจตามอัธยาศัย และโอกาสอันควร และจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน โดยการจัดประชุมสัญจร และการเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้ประชาสัมพันธ์เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันในลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม ทาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสิ่งสมมุติธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสิ่งสมมุติภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

(1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภา

วัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรม

จังหวัดนครปฐมและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) **ความตระหนักถึงความสำคัญของพลังทางวัฒนธรรม** ซึ่งเป็นพลังของภูมิปัญญา ค่านิยมและแบบแผนอันดีงามที่มนุษย์สร้างสรรค์และสืบทอดต่อกันมา ในทุกชุมชนย่อมต้องมีพลังทางวัฒนธรรมนี้อยู่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจึงใช้วิธีการสร้างขยายและพัฒนาเครือข่าย ประสานความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรในการดำเนินงานวัฒนธรรมจากเครือข่ายต่าง ๆ เหล่านั้น และส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ นั้นได้ดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างเต็มที่

(2) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้กำหนดให้มีการประชุมกันทุกวันอังคารแรกของเดือนเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด ซึ่งนอกจากจะมีกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดมาประชุมกันอย่างพร้อมเพรียงแล้ว ยังได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อการประสานงานกัน

อย่างใกล้ชิด ส่งผลถึงเอกภาพในการทำงานที่ไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลัง ในขณะที่เดียวกันสภาวัฒนธรรมก็ยังมีรูปแบบของสภาวัฒนธรรมจังหวัดในการบริหารองค์กรและกำหนดให้มีการประชุมเดือนละครั้งโดยกำหนดวันตามความเหมาะสมของแต่ละอำเภอ

(3) การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญขององค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยได้สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ จนถึงระดับจังหวัด และพัฒนาให้เข้มแข็งจนสามารถรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดตามวิถีทางประชาธิปไตย ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินการ และร่วมกันได้รับผลจากการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีนโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

จากการที่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ขยายและพัฒนาองค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้งแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการถักทอกันอย่างแข็งแรงขึ้น ตลอดมา นั้นทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย

(1) บุคคล ตัวแทนของคณะบุคคล ตัวแทนสถาบัน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรม หรือมีส่วนสนับสนุนงานวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี คือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคธุรกิจ ภาคีภาคชุมชน และภาคีภาควิชาการ ในทุกพื้นที่ของจังหวัด

(2) สภาวัฒนธรรมอำเภอครบทุกอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล 78 ตำบล (ยังเหลือตำบลที่ยังไม่ได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลเพียง 28 ตำบล ซึ่งมีแผนจะจัดตั้งให้ครบทุกตำบลในปี 2542 นี้)

5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้จัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยกำหนดให้มีประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด 1 คน รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด 3 คน มีเลขาธิการ และรองเลขาธิการ มีกรรมการ 35 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายสาราณียกร ฝ่ายเลขานุการ และฝ่ายเหรียญก (สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม , มปป:10)

5.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการ และผลการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และครอบคลุมทุกประเภทของงานวัฒนธรรม กล่าวคือ

5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้กำหนดไว้ในนโยบายของสภาวัฒนธรรมจังหวัดข้อ 3 ว่า ส่งเสริมสนับสนุนการค้นคว้าและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งได้จัดดำเนินการศึกษาลำรวจภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมินาม จัดทำทำเนียบภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดสัมมนาเรื่องนครปฐมศึกษา รวบรวมประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านและตำบล เพื่อสร้างความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นำมาใช้ในการปลูกฝังและสร้างสามัญสำนึกทางวัฒนธรรม

(2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้ดำเนินการโดยมีหลักการคือ อนุรักษ์ของเก่าควบคู่กับการสร้างสิ่งใหม่ อย่าให้วัฒนธรรมใกล้ตัวสูญหาย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบลต่าง ๆ จัดงานประเพณีจัดการแสดงดนตรีไทย การละเล่นพื้นเมือง และให้แต่ละสภาวัฒนธรรมตำบลจัดโดยเน้นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

(3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้ฟื้นฟูการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีกรรมของไทยทรงดำ (ไทยโซ่ง) มอญ ในงานเทศกาลอาหาร ผลไม้นครปฐม เป็นต้น ฟื้นฟูประเพณีเก่า ๆ เช่น การไปร่วมงานบุญ โดยนำของไปทำบุญแล้วได้ขนมติดมือกลับบ้าน ฟื้นฟูภาษาหนังสือ ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้กำหนดไว้ในนโยบายของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ข้อ 3 ที่จะคัดสรรวัฒนธรรมต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งได้สืบค้นความสำเร็จในการประกอบอาชีพของชาวอำเภอสามพราน เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในท้องถิ่นใช้ในการเผยแพร่และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป จัดโครงการธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ประชาชนนำหลักธรรมมาพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้ทุกสภาวัฒนธรรมอำเภอจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ เป็นต้น

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดเวทีวัฒนธรรม เพื่อจัดการแสดงทางวัฒนธรรม ทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือนให้เด็กและเยาวชนได้เห็นคุณค่าความดีงามของศิลปวัฒนธรรมไทย จนเกิดความภาคภูมิใจที่จะสืบทอดให้คงอยู่สืบไป และในการจัดงานเทศกาลและงานประเพณีทุกครั้ง ได้จัดให้มีการแสดงนักเรียนด้วย รวมทั้งจัดโครงการค่ายเยาวชนกับงานวัฒนธรรม

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมตลอดปี แล้วนำผลการดำเนินงานมารายงานต่อที่ประชุมสภาวัฒนธรรมจังหวัดในการประชุมทุกครั้ง จัดยกย่ององค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมดีเด่น และจัดเวทีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเพื่อเป็นเวทีการแสดงทางวัฒนธรรมของศิลปินพื้นบ้าน และจากโรงเรียนต่าง ๆ จัดดำเนินโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติเด็กและเยาวชน สร้างจิตสำนึกแก่นุชนในการเคารพผู้อาวุโสและแสดงออกซึ่งความกตัญญูทวดที่แก่ผู้สูงอายุและผู้มีพระคุณ

(7) **การเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม** ได้จัดโครงการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้านทั้งในระดับอำเภอและตำบล จัดโครงการยกย่องคนดีในลักษณะต่าง ๆ ยกย่องคนขยันประจำตำบล (เน้นขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดและออม) และประชาชน มอบรางวัลบุคคลดีเด่นที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม (ร่วมกับสมาคมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์จังหวัดนครปฐม)

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้กำหนดไว้ในนโยบายของสภาวัฒนธรรมในอันที่จะสนับสนุนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นและระหว่างชาติ ซึ่งได้จัดโครงการวัฒนธรรมสัญจร เพื่อให้เข้าถึงแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ อันจะเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันใน 3 ลักษณะ คือ การประชุมสัญจรต่างสถานที่หรือต่างจังหวัด การศึกษาดูงานวัฒนธรรมในต่างจังหวัด และการศึกษาดูงานวัฒนธรรมในต่างประเทศ (พม่า)

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมในเรื่องการยกย่องคนดีในลักษณะต่าง ๆ ขยัน ซื่อสัตย์ กตัญญูทวดที่ ทั้งในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งการส่งเสริมให้เยาวชนในสถานศึกษาให้รู้และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรมและหลักธรรมของศาสนา ให้เห็นคุณค่าและความงามของศิลปวัฒนธรรมไทย จนเกิดความภาคภูมิใจที่จะสืบทอดให้คงอยู่สืบไป โดยเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลต่าง ๆ จัดงานประเพณีของท้องถิ่น ที่เน้นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกัน คิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง เน้นการให้ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม สร้างค่านิยมในภูมิปัญญาไทยให้แก่บุคคล สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการคัดสรรวัฒนธรรมต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน สืบค้นผู้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เพื่อใช้เผยแพร่และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยใช้กระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนา แต่ได้เพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนนครปฐมที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ

โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจ ร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม เสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่าง แข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก สามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหารือกัน การพบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือก สรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการ ประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่เพื่อ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนสร้างความเข้าใจในคุณค่า สารและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิด การประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น วัฒนธรรมประเพณีของลาวโซ่ง การสืบทอดประเพณี การประพฤติ ปฏิบัติตามจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม การละเล่นพื้นเมือง การยกย่องคนดีในลักษณะต่าง ๆ

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดนครปฐมมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทยทรงดำ และมอญ เป็นต้น จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน วัฒนธรรม โดยการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่า ทันทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการ ปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล ทั้งที่เป็นภูมิธรรม

ภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกรสร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสังมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญา ดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการ เรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการ ฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้ง กิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มี โอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมสัมมนาที่ หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตาม

โอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุย เสวนากันในเวลานว่างที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัธยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกัน โดยการประชุมสัญจรและเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายมีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังคมนิยมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังคมนิยมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกร่วมกันมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกร่วมกันและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยใช้วิธีการ

(1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน

(3) **การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก** เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) **การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัด

แย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภา
วัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญใน
การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง

โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้
คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด
ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการ
ดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความ
สามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคมวัฒนธรรม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ดร.สวัสดิ์ สุวรรณนท์ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นคหบดีนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่องของ จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจาก
หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จจึง สามารถระดมความคิด ความรู้
และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญใน
การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือ
ข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็น
ตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้
บริหารสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมาเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคี
สมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ โดยมีศึกษาธิการจังหวัดนครปฐมซึ่งเข้าใจงาน
วัฒนธรรมอย่างยิ่ง ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้จัดให้มีการประชุมคณะ
กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด โดยได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอมา
ประชุมด้วยเพื่อการประสานงานอย่างใกล้ชิด ในขณะที่เดียวกันสภาวัฒนธรรมอำเภอก็จัดรูปแบบของสภา
วัฒนธรรมจังหวัดโดยจัดให้มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง โดยกำหนดวันตามความเหมาะสมของแต่ละอำเภอ

ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวาง และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในทุกอำเภอ และส่วนใหญ่ของตำบล** รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกต่าง ๆ นี้ได้ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพรียง และไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลัง

(5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่ายเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินงานตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นการดำเนินงานในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ชนบทธรรมเนียม ประเพณี การประกอบอาชีพ เป็นต้น

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 4 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก วันที่วัฒนธรรม พ.ศ. 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จากหนังสือมรดกสุโขทัยของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย รายงานการศาสนาประจำปี 2540 และเอกสารอื่น ๆ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยมมีพื้นที่ทั้งหมด 6,596,092 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,122,577 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีเทือกเขาสูงชัน และที่ราบสูงทางตอนเหนือและทางตะวันตกของจังหวัด มีพื้นที่สำหรับทำการเกษตรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 55.60 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด โดยทำนาและปลูกพืชไร่เป็นจำนวนมากที่สุด

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดสุโขทัยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 627,090 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2540) ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้มานานแล้ว โดยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนสำเนียงภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง จะมีคนอพยพมาจากจังหวัดอื่น ๆ ไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา ได้แก่ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซอ ซึ่งส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนี้มานานแล้ว และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ รวม 86 ตำบล 748 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

สุโขทัย หมายถึง ความสุขยามอรุณรุ่ง หรือรุ่งอรุณแห่งความสุข ความเจริญของสุโขทัย ปรากฏหลักฐานชัดเจนในตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ช่วงที่รุ่งเรืองที่สุด คือ ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง และพระยาสิทธิไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการขยายอาณาเขตและการวางรากฐานทางพระพุทธศาสนา เป็นเมืองที่สงบร่มเย็น ชาวสุโขทัยต่างยึดมั่นในดินแดนนี้ พร้อมกับสืบสานวัฒนธรรมและอารยธรรมที่ดั่งงามจนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน คุณค่า และเอกลักษณ์ของสุโขทัยที่ชาวสุโขทัยและชาวไทยภาคภูมิใจมีมากมายนานัปการ

จังหวัดสุโขทัยมีสถานศึกษา 448 แห่ง วัด 264 วัด มีสมาคม 23 สมาคม และมูลนิธิ 19 แห่ง มีผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะ/ศิลปะการแสดง สาขานันทนาการ และสาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน (การจัดการธุรกิจชุมชน) รวม 8 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรม และทำเนียบนามผู้บริหารงานวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พบว่าก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยเป็นดังนี้

2.1 องค์การที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) **คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย** เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับการตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เริงรัตพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิ หรือองค์กรภาคเอกชนในจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน เป็นอนุกรรมการ โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) **คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก** จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย รวมทั้งให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(3) **ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย** โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ฝึกอบรม และสนับสนุนการฝึกอบรมวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และหรือจัดดำเนินการหอวัฒนธรรม ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดสุโขทัยนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยอาจดำเนินการเองหรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก** โรงเรียนสวรรคโลกอนันต์วิทยา เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอสวรรคโลกเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดสุโขทัย

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสวรรคโลก** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคลทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือให้จัดส่งข้อมูลคณะนาฏศิลป์พื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลกนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสวรรคโลก สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วีดิทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยาการ** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยและอำเภอสวรรคโลกให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะ และสนับสนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบัน การศึกษานั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น หน่วยศิลปากร ดูแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี ต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและ กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีชมรม สมาคมและมูลนิธิ ต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงาน วัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทาง เดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการศึกษาเอกสาร พบว่าการเกิดขึ้นของประชาสังคม เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสุโขทัย เป็นดังนี้

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย จัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย ศึกษา สำรวจและรวบรวม องค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กร ชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคนั้น จำนวน 140 องค์กร มาประชุมกันเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 โดยได้มีการมีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ ประชุมได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาธรรมนูญ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 50 คน โดยมี รศ.ดร.มังกร ทองสุคติ เป็นประธาน และมีศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัยเป็นกรรมการและเลขาธิการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ธรรมนูญสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2538 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยไว้ดังนี้

- (1) เพื่อเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย
- (2) เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย
- (3) เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องเหมาะสม

เหมาะสม

(4) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวความคิดในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 โครงสร้าง

3.3.1 องค์การเครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัยได้ศึกษา สํารวจและรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี ตามกรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด แล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยเกิดขึ้นจากการที่เครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

ในช่วงแรกของการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ยังมีได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารไว้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

ในธรรมนูญสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยในหมวดหลักการและเหตุผล ได้ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดสุโขทัยเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมไทยมาช้านานที่บ่งบอกและแสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นอารยชน และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในหลายด้าน นับเป็นมรดกเก่าแก่ทางคุณค่าที่มีการสืบทอดกันมานานพอสมควรที่จะได้มีองค์กรสืบทอดวัฒนธรรมต่อไปอย่างมีระบบ แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาขาดการรวมพลังทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบเป็นเหตุให้ศักยภาพในการดำเนินงานวัฒนธรรมในภาพรวมไม่เข้ม

แข็งเท่าที่ควร จำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงาน และองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยสามารถขยายและพัฒนาได้ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดด้วยความเสียสละ และทุ่มเท "ทำงานกันด้วยหัวใจ เพื่อบ้านเพื่อเมือง" นอกจากนี้ยังได้พยายามขยายเครือข่ายออกไปยังหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ กล่าวคือ

(1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง โดยได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นจนครบทุกอำเภอ และจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นในตำบลที่มีความพร้อม ซึ่งคาดว่าจะตั้งได้ครบทุกอำเภอภายในปี 2542

(2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน โดยได้ขยายความร่วมมือไปยังหน่วยงานทางการศึกษา กล่าวคือได้ประสานและแต่งตั้งให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาทุกกลุ่ม โรงเรียนเทศบาล และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนทุกศูนย์ เป็นศูนย์วัฒนธรรม เพื่อให้ทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังได้ประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น คือ เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งให้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งได้ประสานการดำเนินงานกับกลุ่มชมรม และบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและหลากหลาย

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

จากการขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในแนวตั้งและแนวนอนดังกล่าวข้างต้น ทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้จัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับการขยายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกโดยได้กำหนดโครงสร้างการบริหารให้ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ และฝ่ายเลขานุการ โดยได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอมาเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดด้วย

4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษา แผนงาน โครงการ และผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยในปี 2539 และ 2540 พบว่า ในช่วงการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม และตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

- (1) การวิจัยวัฒนธรรม ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวัฒนธรรม คือ การศึกษา “ของดีศรีสุโขทัย” และจัดทำพจนานุกรมศรีมาศ เป็นต้น
- (2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม ได้จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย อนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน จัดพิพิธภัณฑ์ดนตรีพื้นบ้าน
- (3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม ได้จัดฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการเล่นดนตรีไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน สมุนไพร ตัวอักษรพ่อขุนฯ เป็นต้น
- (4) การถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้จัดการสืบสานวัฒนธรรมไทย จัดการสอนภาษาพ่อขุน จัดอบรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชน
- (5) การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมเทศกาลวันสำคัญประจำปีต่าง ๆ การบายศรีสู่ขวัญข้าว ประเพณีบวชช้างของชาวไทยพวน หาดเสี้ยว เทศน์มหาชาติ ส่งเสริมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา
- (6) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้จัดประกวดการพูด อ่าน เขียนภาษาไทยและสรรหาผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม และครอบครัวดีศรีสุโขทัย
- (7) การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ได้จัดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-ลาว

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

ในช่วงการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **ด้านจิตใจ** เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะหัตถกรรม เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ

(2) **ด้านสังคม** เน้นการขยายและพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ส่งเสริมครอบครัวดีศรีเมืองสุโขทัย เป็นต้น รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมไทย-ลาว

(3) **ด้านวัตถุ** เน้นการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ขนม อาหารพื้นเมือง ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมและกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนสุโขทัยที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ นำทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลุกจิตสำนึกให้เครือข่าย เครือญาติภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทางเลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น และการประชุมหารือกันเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรม

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและส่งสืงไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอด เพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น ภาษาพ่อขุน การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดั้งเดิม ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดสุโขทัยมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทยพวน หาดเสี้ยว จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน รวมทั้งการจัดงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-ลาว ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรุงทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรุงทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้าสมัยมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรอง และสังสรรค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพ และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งการส่งผู้แทนไปประชุมสัมมนาในระดับต่าง ๆ ที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันในเรื่องวัฒนธรรมที่สนใจตามอัธยาศัยและโอกาสอันควร จัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่ เช่น สมุนไพรที่สภาวัฒนธรรมอำเภอคีรีมาศ ไทยพวนหาดเสี้ยว เป็นต้น

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกด้วยกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้ประชาสัมพันธ์เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันในลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสิ่งสมมุติธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสิ่งสมมุติปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายครุฑภาคีสมาชิกมีการเรียนรู้ และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงาน วัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำ มาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึก ตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็น ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภา วัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและ ความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของ ท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็น ประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจาก เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึง มีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงาน วัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความ ถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่ อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรม

จังหวัดสุโขทัยและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสาน ความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือ ข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพภาคีสมาชิกได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

รศ.ดร.มังกร ทองสุขดี ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนแรกและคนปัจจุบัน เป็นนักบริหารการศึกษา เคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันราชภัฏหลายแห่ง โดยเฉพาะที่สถาบันราชภัฏพิษณุโลก ทำให้มีลูกศิษย์มากมายในจังหวัดสุโขทัย ประกอบกับการที่ท่านเป็นคนดีและทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาค้นคว้าและการถ่ายทอดวัฒนธรรม

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ องค์กรปกครองท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยการสนับสนุนอย่างยิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไปมาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลายตามความเหมาะสม เช่น สมุนไพร ชมรมเรารักพระร่วง เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลจนถึงชุมชน และแนวนอนคือ การขยายการดำเนินงานวัฒนธรรม

โดยสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย มาร่วมกันทำงานด้วยหัวใจเพื่อบ้านเพื่อเมือง โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีของจังหวัดและท้องถิ่นและใกล้ชิดประชาชนที่สุดก่อน คือ ตัวอักษรพหุชนฯ สมุนไพรที่ศิริมาศ วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยพวนหาดเสี้ยว เป็นต้น

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก จำนวน 140 องค์กร ครอบคลุมทั้ง 5 ภาคี โดยแต่ละภาคี ได้พยายามคัดสรรคนเข้ามาตามภาคีต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมให้มากที่สุด

คณะกรรมการบริหารและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ได้ทุ่มเทดำเนินงานวัฒนธรรมกันอย่างเต็มที่ อย่างจริงจัง โดยพยายามที่จะให้ทุกคนเห็นผลงาน ชื่นชมกับผลงาน “เพราะเห็นพวกเราทำงานกัน ทุกคนก็ลงมายุกับเรา” และก็ได้อบรมสร้างผลงานไว้มากมาย และได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากองค์กร หน่วยงานและชาวจังหวัดสุโขทัยจนทำให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างก้าวหน้ามาโดยลำดับ

5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้จัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับการขยายเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวม โดยได้เชิญประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอมาเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมด้วย โดยแบ่งเป็น 3 ฝ่ายสำคัญ คือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ และฝ่ายเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและประสานให้องค์กรเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายสมาชิกรวมได้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมต่าง ๆ

5.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการและสรุปผลการดำเนินงาน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) การวิจัยวัฒนธรรม ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา และพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีการประชุมกันเป็นประจำ เชิญผู้เฒ่าผู้แก่ให้มาพูดคุยกัน เสวนากัน ให้เขาพูดว่าเขาเชื่ออย่างไร เขาคิดอย่างไร เขาทำอะไร พูดคุยกันในเรื่องของชาวบ้าน ชาวบ้านจะเป็นผู้ให้ข้อมูล พูดกันได้อย่างเต็มที่ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาดี ๆ ออกมาจำนวนมาก และมีการเสวนาทางวิชาการกันหลายครั้ง

(2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม ได้ให้ “ชมรมเรารักเมืองพระร่วง” เป็นแกนนำ จัดการอนุรักษ์ภาษาพ่อขุนฯ ไว้ “ถ้าคนสุโขทัยไม่รู้ คนอื่นก็จะไม่รู้ด้วย” และจัดส่งเสริมประเพณีและวันสำคัญเพื่อปลูกฝังและสืบทอดวัฒนธรรมไทย จัดประเพณีส่งเสริมดนตรีพื้นบ้าน พิธีกรรมทำขวัญผึ้ง อนุรักษ์กีฬาพื้นบ้าน

(3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม ได้ฟื้นฟูการจัดกิจกรรมตามที่ปรากฏในศิลาจารึกต่าง ๆ เช่น รื้อฟื้นถนนหลวงสายแรกของประเทศไทย เมื่อ 1,000 ปีมาแล้ว เริ่มจากกำแพงเพชร เข้าศิริมาศ เข้าเมืองเก่า

สุโขทัย ศรีสำโรง หุ้งยัง บางยม ตะวันออกไปสระหลวง ตะวันตกออกจากถ้ำเจ้ารามไปเมืองตาก นอกจากนั้น ยังได้จัดฟื้นฟูการเล่นดนตรีไทย และนาฏศิลป์พื้นบ้าน (มังคละ) เป็นต้น

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้ดำเนินโครงการตำบลวัฒนธรรมนำการพัฒนา และพัฒนาอาชีพท้องถิ่นให้เป็นอาชีพเสริม เป็นต้น

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้มีการนำลายสือไทยมาทำเป็นแบบเรียนที่ใช้สอนในโรงเรียน โดยกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ (นาร่องที่โรงเรียนเทศบาล) มุ่งให้เด็กได้รู้และอ่านออก มีการประกวดการเขียนลายสือไทย จัดดำเนินโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย จัดพิพิธภัณฑ์ดนตรีพื้นบ้าน 12 แห่ง จัดโครงการที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังเด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรม

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้จัดงานวันสำคัญเกี่ยวกับเมืองสุโขทัย เช่น วันพ่อขุนฯ โดยจะเชิดชูพ่อขุนรามคำแหงเป็นบิดาแห่งอักษรไทย “ลายสือไทย” จัดดำเนินโครงการครอบครัวดีศรีเมืองสุโขทัย จัดส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่หลากหลาย

(7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้จัดให้มีการสรรหาคลดีเด่นของจังหวัด ตั้งแต่กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง พระสำคัญ สตรีดีเด่น เยาวชน ครอบครัวดีศรีสุโขทัย และอื่น ๆ เพื่อประกาศยกย่องและเชิดชูเกียรติให้ปรากฏอย่างแพร่หลายเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินวิถีชีวิตที่ดีงามต่อไป

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสุโขทัย โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-ลาว แสดงและสาธิตดนตรีนาฏศิลป์ไทยสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำเอกสาร “ของดีเมืองศรีสุโขทัย” และสารานุกรมคีรีมาศ เป็นต้น

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้รู้และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ปลูกฝังและสืบทอดวัฒนธรรมไทย

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนอย่างอิสระตามอัธยาศัย เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามวิถีทางประชาธิปไตย

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการศึกษาและการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และหัตถกรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการผลิตสินค้าพื้นบ้านนำมาจำหน่ายสร้างรายได้

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดดำรงอยู่ และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยกระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนาแต่ได้เพิ่มความเข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ โดยการเชิญชวนให้สนใจศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงาน “.....เราสนใจไปที่เจ้าของวัฒนธรรมโดยตรง ซึ่งคือ บุคคลในท้องถิ่น ให้เขามีความรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจที่จะต้องฟื้นฟูวัฒนธรรมของเขาขึ้น.....” จนเกิดจิตสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนสุโขทัยที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง เกิด “การทำงานกันด้วยหัวใจเพื่อบ้านเพื่อเมือง” โดยให้ลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดจริงตามศักยภาพที่มีอยู่ เช่น กรณีตัวอักษรพ้อขุนฯ ชาวสุโขทัยจะร่วมกันดำเนินการภายใต้จิตสำนึกที่ว่า “..... ถ้าคนสุโขทัยไม่รู้ ใครจะมารู้มาทำ” เป็นต้น

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยการทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา การแสวงหาทางเลือก การตัดสินใจร่วมกัน การร่วมดำเนินงานวัฒนธรรม ร่วมรับผลจากการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น และร่วมประเมินผลการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม

เสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหารือกัน พบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพ้องๆ และภาษาถิ่น ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น ลายสือไทย สมุนไพร การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม การส่งเสริมดนตรีพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดสุโขทัยมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ชาวไทยพวนหาดเสี้ยว จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายวิชาชีพมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุและผลทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นหลามกับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกรสร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสิ่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมสัมมนาที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันในงานวัฒนธรรมที่สนใจตามอัธยาศัยและโอกาสอันควร ตามความเหมาะสม เช่น ใช้ลานวัด ลานบ้าน เป็นแหล่งในการให้คนได้มาพบปะพูดคุยเสวนากัน หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่ เช่น ที่ศิริมาศ เป็นต้น

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน โดยการจัดการประชุมสัญจรและการเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยมีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิचारณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้า

ใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของ สภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ (กรณีเป็นหน่วยงานของรัฐ) และตามความถนัด ความสนใจ (กรณีเป็นองค์กรภาคเอกชนและองค์กรอื่น ๆ) ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัยเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรม

จังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง

โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ปรธาณสภาวัฒนธรรมจังหวัด

รศ.ดร.มังกร ทองสุตติ ปรธาณสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนแรกและคนปัจจุบัน เป็นนักบริหารการศึกษา เคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันราชภัฏหลายแห่ง โดยเฉพาะที่สถาบันราชภัฏ พิษณุโลก ทำให้มีลูกศิษย์มากมายในจะสุโขทัย ประกอบกับการที่ท่านเป็นคนดีและทำงานด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จ จึงสามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา ค้นคว้า และการถ่ายทอดวัฒนธรรม

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด มาเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และปรธาณสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ องค์กรปกครองท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง โดยการสนับสนุนอย่างยิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้เปิดเวทีให้ผู้สนใจทั่วไป มาพบปะเสวนากันในเรื่องวัฒนธรรมที่ตนสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลายตามความเหมาะสม เช่น สมุนไพร ธรรมเรา รักพระร่วง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการ

ดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบลจนถึงชุมชน และแนวนอนคือ การขยายการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย มาร่วมกันทำงานด้วยหัวใจเพื่อบ้านเพื่อเมือง โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีของจังหวัดและท้องถิ่น และใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน คือ ตัวอักษรพ่อขุนฯ สมุนไพรที่ศรีมาศ วัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยพวน ทาดเลี้ยว เป็นต้น

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 5 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดน่าน

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก วันที่กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รายงานการศาสนา ประจำปี 2540 และเอกสารอื่น ๆ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดน่าน ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดน่าน

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันออกของภาคเหนือตอนบน มีพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ประมาณ 11,472.076 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,170,145 ไร่

จังหวัดน่านมีภูมิประเทศเป็นที่ดอน ประกอบไปด้วยพื้นที่สูงชัน รวมเนื้อที่ประมาณร้อยละ 85.58 ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 14.42 เป็นพื้นที่ราบลุ่มแคบ ๆ พื้นที่ส่วนมากเป็นดินร่วนและดินปนทราย มีแหล่งทำการเกษตรกรรมหลักคือ ที่ราบที่ขนานกับแม่น้ำน่านเป็นแนวยาว ประชากรจึงประกอบอาชีพการเกษตรกรรม และการประมงเป็นหลัก พืชผลทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ พืชไร่ และพืชผัก

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

ประชากรของจังหวัดน่านมีจำนวน 484,116 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2540) ประกอบด้วยคนพื้นเมืองล้านนา ที่เรียกกันว่า "คนเมือง" ประมาณร้อยละ 86 และมีชนกลุ่มน้อยหลายเผ่า เช่น แม้ว เข่า ชมุ ถิ่น ลัวะ ผิตองเหลือง (มาปรี) มูเซอ ประมาณ 66,173 คน หรือร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ รวม 99 ตำบล 826 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

เมืองน่าน หรือจังหวัดน่านเป็นเมืองโบราณเก่าแก่เมืองหนึ่งของภาคเหนือ เดิมเมืองนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลศิลาเพชร เขตอำเภอปัวในปัจจุบัน เรียกชื่อว่าเมือง "วรรณคร" ต่อมาได้ย้ายเมืองมาตั้งที่ดอยภูเชิงแซ่แห่ง เพราะเมืองเก่าคับแคบ ตั้งชื่อเมืองใหม่ว่า "เมืองภูเพียงแซ่แห่ง" จนถึงปลายศตวรรษที่ 19 จึงย้ายเมืองมาตั้งใหม่บริเวณที่ราบตอนล่าง ต่อมาเกิดภัยธรรมชาติ และโรคระบาดจึงโยกย้ายมาตั้งเมืองใหม่อยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดน่านในปัจจุบัน ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพื้นเมือง มีส่วนหนึ่งเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย คนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98) นับถือศาสนาพุทธ โดยเมืองน่านรับศาสนาพุทธนิกายลัทธิลังกาวงศ์เก่าจากสุโขทัย ในสมัยพระเจ้าลิไทย วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของกลุ่มชนเมืองน่านจึงผูกพันกับพุทธศาสนา มีความเชื่อเรื่อง "ชาติภพ" เรื่อง "ผี" เรื่อง "สิ่งศักดิ์สิทธิ์" และเรื่องบุญ บาป และกรรม ประเพณีสำคัญนอกจากประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาแล้ว ยังมีพิธีสืบชะตาซึ่งมีทั้งสืบชะตาคน สืบชะตาบ้าน และสืบชะตาเมือง จัดทำเพื่อให้มีชีวิตยืนยาว มีความสุข ความเจริญ ตลอดจนจนเป็นการขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ

จังหวัดน่านมีสถานศึกษา 490 แห่ง มีวัด 519 วัด โบสถ์คริสต์ 25 แห่ง มีสมาคม 19 สมาคม และมูลนิธิ 4 แห่ง มีศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน/การแสดงพื้นบ้าน) 2 คน มีผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมือง และสาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน (อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) สาขาละ 1 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานของการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน

จากการศึกษาจากคู่มือปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรมและทำเนียบนามผู้บริหารงานวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พบว่าก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดน่านนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดน่านเป็นดังนี้

2.1 องค์กรที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับการตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เริงรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงานของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิ หรือองค์กรภาคเอกชนในจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเป็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่าน และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอปัว จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน รวมทั้งให้คำปรึกษาสนับสนุนช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(3) ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่าน โรงเรียนสตรีศรีน่าน ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ผูกอบรม และสนับสนุนการผูกอบรม วิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และ/หรือจัดดำเนินการหอวัฒนธรรม และประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในห้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดน่านนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่านอาจดำเนินการเอง หรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดน่านก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว** โรงเรียนปัว เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอปัวเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดน่าน เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดน่าน

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปัว** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่าน และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคลทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือให้จัดส่งข้อมูลคณะนักศึกษาศิลปินพื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่าน และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัวนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่าน ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอปัว สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วิดีทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยากร** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดน่านและอำเภอปัวให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะ และสนับสนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หน่วยศิลปากร ดูแลเรื่องโบราณสถาน และแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีกลุ่มต่าง ๆ ที่รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความสนใจอยู่จำนวนมาก เช่น กลุ่มอัครเมืองน่าน ซึ่งนำโดยพระครูพิทักษ์นันทคุณ และองค์กรชาวบ้านต่าง ๆ ที่ดำเนินงานในเรื่องการรักษาป่า การรักษาแม่น้ำ การอนุรักษ์พันธุ์ปลา พันธุ์พืช สมุนไพร วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งกลุ่มเด็ก-เยาวชน กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มข้าราชการและอื่น ๆ ซึ่งเป็นการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและประสบความสำเร็จมาก นอกจากนั้นยังมีชมรม สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดน่านเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจากการศึกษาเอกสาร พบว่าการเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เป็นดังนี้

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน จัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเรื่องการจัดตั้งสภา

วัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2538 โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนำนศึกษา สํารวจและรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคนี้มาประชุมกันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2538 โดยได้มีการมีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ประชุมได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 43 คน โดยมีนายคำมัน บัณฑิต เป็นประธาน และศึกษาธิการจังหวัดน่านเป็นกรรมการและเลขาธิการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ในธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้กำหนดวัตถุประสงค์และหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดไว้ดังนี้

- (1) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และให้เป็นสมาชิกของสภาที่กว้างขวางยิ่งขึ้น
- (3) เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในท้องถิ่น
- (4) ระดมทรัพยากรจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด
- (5) เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดในเรื่องโครงการงบประมาณ การจัดตั้งสมาคม มูลนิธิ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- (6) สืบทอดการสืบสานวัฒนธรรมไทย
- (7) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- (8) จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่น
- (9) ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่จังหวัด หรือคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขอความร่วมมือ

3.3 โครงสร้าง

3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่านได้ศึกษา สํารวจและรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี ตาม

กรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด แล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นมาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เกิดขึ้นจากการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาค มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

ในช่วงแรกของการดำเนินงานสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้จัดโครงสร้างการบริหารงานโดยแบ่งออกเป็นฝ่าย ๆ ที่มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะการดำเนินงานจะเป็นไปตามที่ฝ่ายเลขานุการนำเสนอเป็นสำคัญ

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

จังหวัดน่านมี “เวที” ที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความคิดและสนใจในเรื่องเดียวกันที่รวมกลุ่มและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอยู่แล้ว เช่น กลุ่มชักเมืองน่าน ที่สนใจเรื่องป่า น้ำ สิ่งแวดล้อม พันธุ์พืช พันธุ์ปลา ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มและเครือข่ายที่มีพลังและมีการเคลื่อนไหวอยู่เป็นประจำทั้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรม การเชื่อมโยงกันเป็นประจำ เมื่อแนวคิดในการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่มีลักษณะเป็นเวทีที่องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัด ประกอบกับความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรมได้คลี่คลายไปมากกว่าเรื่อง “ระบาร่าฟ่อน” เป็นเรื่องของวิถีชีวิตจึงทำให้ง่ายต่อการเชื่อมต่อกับวิถีชีวิตของชาวน่าน และเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ “จริต” ขององค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับวิถีชีวิตอยู่แล้ว จึงทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นอีกเวทีหนึ่งที่จะทำให้ฝ่ายต่าง ๆ มาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่น

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการผลักดันของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่สนับสนุนให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม มาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน สามารถขยายและพัฒนาได้ ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ถึงแม้ว่าเมื่อเริ่มก่อตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านจะประกอบด้วยเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี แล้วก็ตามแต่สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านก็มีนโยบายที่จะขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมให้กว้างขวางและเข้มแข็งต่อไป โดยได้ขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกใน 2 ลักษณะ คือ

(1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวตั้ง โดยได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นครบทุกอำเภอและได้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นในตำบลที่มีความพร้อมเพื่อให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

(2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน ถึงแม้ว่าในจังหวัดน่าน ภายใต้นโยบายได้มีการรับรู้ว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างไร และมองจากในเชิงหลากหลายองค์กรค่อนข้างจะแข็งแรงพอสมควร ทั้งนี้ดูจากองค์ประกอบที่มีตัวแทนจากชุมชนมีตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ตัวแทนจากภาคราชการ มีการอำนวยความสะดวกจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีส่วนของนักวิชาการ ซึ่งถึงแม้ว่าตนเองไม่มีสถาบันอุดมศึกษาที่ทำวิชาการทางด้านนี้ แต่ก็มีโรงเรียนประถม มัธยม อาชีวศึกษา เข้ามาช่วยในด้านของงานวิชาการในอนาคตจะสามารถเติมเต็มให้สมบูรณ์ได้ต่อไป ในขณะที่เดียวกันจิตของกลุ่มและองค์กรเดิมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งขึ้นมาใหม่ก็ไม่แตกต่างกันเท่ากับว่าได้มีเวทีเล็ก ๆ ในการฝึกฝนการทำงานลักษณะนี้อยู่แล้ว พอโอกาสที่จังหวัดรวมตัวกันมากขึ้น เช่น กลุ่มฮักเมืองน่าน ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่หลากหลายอยู่แล้ว มีพระสงฆ์ ผู้นำชาวบ้าน นักพัฒนาเอกชน นักกฎหมาย นักวิชาการ และอื่น ๆ แต่ส่วนใหญ่สนใจงานพัฒนาชนบท ในส่วนของสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เป็นคนที่เคยทำงานในสายธุรกิจ วิชาการ ซึ่งเป็นงานฝั่งเมือง พอสภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้นก็เป็นการเติมเต็มให้แก่กันและกัน คือ ฝั่งของชนบทก็มาเติมกับฝั่งของเมืองก็ทำให้สมบูรณ์ขึ้น

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

หลังจากเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุดที่ 2 จำนวน 48 คน โดยมี ว่าที่ร้อยตรีสมเดช อภิษยกุล เป็นประธาน นางระบอบ วรปรังค์กุล นายหนุ่มไก่อแก้ว กุนแก้ว นายเสรี พิมพ์มาศ และนายภิรมย์ เทพสุคนธ์ เป็นรองประธาน ในการประชุมคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ครั้งที่ 5/2540 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2540 ได้จัดโครงสร้างการบริหารงานโดยให้รองประธานแต่ละคนรับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละฝ่าย กล่าวคือ

(1) นางระบอบ วรปรังค์กุล ดูแลฝ่ายกองทุน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานการเงิน-บัญชี งานหารายได้ งานสวัสดิการ ทุนอุดหนุนการวิจัย และงานหอวัฒนธรรมนิทัศน์

(2) นายเสรี พิมพ์มาศ ดูแลฝ่ายวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยวัฒนธรรม งานข้อมูลวัฒนธรรม งานพัฒนาบุคลากรทางวัฒนธรรม งานเสริมสร้างเครือข่ายเครือข่ายทางวัฒนธรรม และงานติดตามประเมินผล

(3) นายภิรมย์ เทพสุคนธ์ ดูแลงานฝ่ายสังคมวัฒนธรรม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานสถาบันพระมหากษัตริย์ งานสถาบันการศึกษา งานสถาบันศาสนา มารยาทไทย ประเพณี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ งานชุมชนวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต

(4) นายหนุ่มไก่แก้ว กุณแก้ว ดูแลงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานข่าวสารและงานประชาสัมพันธ์

(5) นางกุหลาบ มงคล เลขานุการฯ ดูแลสำนักงานเลขานุการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม งานประสานงาน และงานพัฒนาองค์กร

4.2 การดำเนินงาน

จากการศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการ และผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านในปี 2539 และ 2540 พบว่าในช่วงการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามข้อข่ายงานวัฒนธรรม และตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

4.2.1 ตามข้อข่ายงานวัฒนธรรม

(1) การวิจัยวัฒนธรรม ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวัฒนธรรม คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเรือแข่งจังหวัดน่าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

(2) การอนุรักษ์วัฒนธรรม ได้จัดงานวันอนุรักษ์มรดกไทย อนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน อนุรักษ์เรือแข่งจังหวัดน่าน

(3) การฟื้นฟูวัฒนธรรม ได้จัดฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยจัดประเพณีสืบชะตาเมือง จัดงานวันพระเจ้าน่าน

(4) การถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้จัดการอบรมให้ความรู้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จัดสอนดนตรีพื้นเมือง สะล้อ ซอด้วง สอนคำเมืองภาษาล้านนา

(5) การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมเทศกาลวันสำคัญประจำปีต่าง ๆ และการจัดงานวันพระเจ้าน่านเพื่อรวมใจคนเมืองน่าน

(6) การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้สรรหาคูคลองที่มีความรู้ความชำนาญพิเศษในเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ เสนอเป็นศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม และให้มีครูต้นแบบทางดนตรีพื้นเมืองขึ้น .

(7) การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ได้จัดการเผยแพร่วัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน และงานเบิกฟ้านานาชาติไทย ลาว จีน เวียดนาม

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

ในช่วงการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **ด้านจิตใจ** เน้นการสร้างจิตสำนึกทางวัฒนธรรม โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ภาษาล้านนา ผ้าลายน้ำไหล ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปหัตถกรรม เทศกาลและประเพณีต่าง ๆ

(2) **ด้านสังคม** เน้นการสร้างความรู้สึภภาคภูมิใจในความเป็นคนน่าน โดยการจัดงานวันพระเจ้าน่านขึ้น เพื่อขยายและพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายความร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรม และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มชนในกลุ่มอินโดจีนด้วย

(3) **ด้านวัตถุ** เน้นการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ป่า น้ำ พันธุ์ปลา พันธุ์พืช ขนมห อาหารพื้นเมือง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

4.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน มีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมและกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านมีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึก

ของความเป็นคนน่านที่ ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัด น่านร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่ามีประเด็น ที่น่าสนใจ นำทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่าย เครือญาติภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของ การร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกัน เองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความ สามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทาง เลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือญาติภาคี สมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกัน อย่างอิสระและหลากหลาย โดยจัดให้มีระบบการสื่อสารที่เครือข่ายเครือญาติภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสาร ให้เข้าใจร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ การประชุมหารือกันเป็นประจำ

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดย เลือกรสร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถี การประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและ ความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการ ประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น ภาษาล้านนา การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สั่งสมของชาวล้านนา ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดน่านมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จึงทำให้มีการสังสรรค์ ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้ใช้ กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาภูมิธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็

จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกสรร กลั่นกรอง และสังส่องค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

ได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด เป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันในงานวัฒนธรรมที่สนใจตามอสังคัยและโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

และคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุยเสวนากันในงานวันวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัยาศัย และจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่ ซึ่งมีมากมาย

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงาน การดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม อำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่น รวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญ ของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้ประชาสัมพันธ์เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม จังหวัดน่านได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ใน ลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญา หมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังสมภูมิธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทาง วัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่ง เกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ ได้ยกระดับความคิดและสังสมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็น ความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่าย ภาคีสมาชิกมีการเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสาร ถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อม

เครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้เครือข่ายเครือข่ายอาสาสมัครสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายอาสาสมัครของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายอาสาสมัคร เนื่องจากเครือข่ายอาสาสมัครอาสาสมัครของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายอาสาสมัครจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายอาสาสมัครและได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายอาสาสมัครได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านและเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ภาวสถานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ว่าที่ร้อยตรีสมเดช อภิขยกุล ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านคนปัจจุบัน ขณะนี้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดน่าน ได้ทำงานด้วยความเสียสละยิ่งจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้รับการพิจารณาแต่งตั้งจากประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการจังหวัด เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านคนปัจจุบันคือ นายราเชนทร์ กาบคำ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสารพัดช่างจังหวัดน่าน ทำให้สามารถประสานงานกับประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นอย่างดี โดยใช้วิทยาลัยสารพัดช่างน่านเป็นที่ทำการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยมีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก รวมทั้งการประชุมสัญจรไปยังสภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงาน วัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน วัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็น เครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรม อำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และแนวนอนคือ การประสานกับชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ที่ดำเนินงาน วัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจในลักษณะต่าง ๆ

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของ คนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผน อันดีงามของท้องถิ่นนั้น รวมทั้งปัญหาในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง เช่น น้ำ ป่า สมุนไพร เป็นต้น ทำ ให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนิน งานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนิน งานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่ว ถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทาง ประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายในการขยายและพัฒนา ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยายการ จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยใน ระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอเพื่อเป็น แหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้น ด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

เนื่องจากชาวบ้านมีความตื่นตัวอย่างยิ่งในการที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของน้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ขยายไปยังเรื่องต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปลา การละเล่น วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น ดังนั้นการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านจึงเป็นการเพิ่มโอกาส เพิ่มเวที และเพิ่มเรื่องราวในการที่คนจะมารวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัด ประกอบกับการที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดมีความคล่องตัวที่ไม่ยึดติดกับระบบราชการมากนัก จึงทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านพัฒนาก้าวหน้ามาโดยลำดับ

โดยที่ในจังหวัดน่านมีกลุ่มท้องถิ่นมากมายอยู่แล้ว เช่น กลุ่มชักเมืองน่านของพระครูพิทักษ์นันทคุณ ซึ่งทำงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเรื่องน้ำ เรื่องป่าไม้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น เมื่อมีปัญหาก็รวมกันแก้ไขและพระครูพิทักษ์นันทคุณมีบารมีธรรม คนศรัทธาพระสงฆ์อยู่แล้ว ความขัดแย้งลดน้อยลง เกิดศรัทธาเกิดความรัก สามัคคีธรรม ประชาชนก็รวมตัวกัน ค่อย ๆ โตขึ้น ๆ พัฒนามาเป็นกลุ่มชักเมืองน่าน มีมูลนิธิกองทุนต่าง ๆ เข้ามาเสริมให้ทุนในการสร้างองค์กร

กลุ่มนักวิชาการก็เข้ามาเสริมให้กลุ่มชักเมืองน่านเข้มแข็ง มีปัญญาชนที่รวมตัวกันเข้ามาเสริมข้อมูล ก็ทำให้กลุ่มชักเมืองน่านเข้มแข็งขึ้น และเมื่อสภาวัฒนธรรมจังหวัดเกิดขึ้น ก็เข้าไปเสริมซึ่งกันและกันทำให้เข้มแข็งขึ้นในแนวราบ เป็นฐานที่มาจากชุมชน แทนที่จะเป็นการสั่งการก็เป็น การมาพบกันครั้งทาง ร่วมกันแก้ปัญหาได้อย่างดี

ส่วนองค์กรอื่น ๆ เช่น กลุ่มชักบ้าน และประชาคมตำบลต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีกลุ่มคนที่ทำงานที่อยู่แล้วแต่ว่าซ้อนทับกันคืออยู่ในกลุ่มนี้แล้วก็อยู่ในกลุ่มอื่นด้วย ทำให้สามารถสร้างเครือข่ายได้ง่ายขึ้น ทำให้สามารถทำงานได้อย่างเข้มแข็งจริงจังได้ นอกจากนั้นยังได้จัดการประชุมสัญจรไปยังสภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

5.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้พิจารณาในการประชุมเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2541 ได้พิจารณาเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงขั้วการสภา โดยให้นายราเชนทร์ กาบคำ เป็นเลขาธิการสภาแทน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประสานการดำเนินงาน ส่วนการจัดโครงสร้างการบริหาร และผู้รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ นั้น สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดีอยู่แล้ว

5.2. การดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการ และสรุปผลการดำเนินงาน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้าง

ชาว จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง และครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

5.2.1 การดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) **การวิจัยวัฒนธรรม** โดยนักวิชาการในจังหวัดน่านยังคิดว่าตนเองด้อยวิชาการก็ทำให้รวมกลุ่มกันเพื่อจะหาข้อมูลข้อเท็จจริง เก็บข้อมูลวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดภาวะการรู้จริงรู้แจ้งในแต่ละส่วนขึ้น จนพัฒนาเป็นองค์ประกอบในภาพรวม โดยมีหลักการในการวิจัยคือ วิจัยเพื่อจะรู้อดีต รู้ปัจจุบัน แต่ยังขาดวิจัยเชิงพัฒนาที่จะประยุกต์เพื่อรับใช้ในปัจจุบันต่อไป การวิจัยใช้คนในพื้นที่เป็นหลัก โดยให้หันกลับไปหาความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่ ทำให้ความรู้ที่กำลังจะสูญหายไปแล้วได้กลับคืนมาจำนวนมาก

(2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้พัฒนาโครงการสมุนไพร การอนุรักษ์ป่า การอนุรักษ์แม่น้ำ โดยประยุกต์พิธีกรรมพื้นบ้าน รวมถึงการละเล่นของศิลปินท้องถิ่น จัดให้มีการศึกษาฟื้นฟูการแสดงซอเมืองน่าน มีการรณรงค์การแต่งกายพื้นเมืองตลอดจนส่งเสริมการบริโภคของใช้ที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่น เช่น ผ้าลายน้ำไหล มีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างให้คงอยู่ตลอดไป อนุรักษ์ฮีตฮอย และภาษาคำเมือง เป็นต้น

(3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหาย เช่น ด้านสละ และการขอ การทำขนมแบบพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน ประเพณีตานก๋วยสลากก็ช่วยกันฟื้นฟูการใช้ชะลอมไม้ไผ่ และจัดให้มีการฟื้นฟูการดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อให้เห็นคุณค่าภูมิปัญญาผู้อาวุโส และสืบทอดประเพณีอันล้ำค่าของชาวน่าน นอกจากนั้นฟื้นฟูการทอผ้าพื้นเมือง จัดฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยลื้อ เป็นต้น

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้ใช้การประชาสัมพันธ์เสริมความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การรณรงค์ในเรื่องต่าง ๆ และให้กลุ่มเครือข่ายจัดงานวัฒนธรรมของชุมชนของตนเองขึ้น โดยทางสภาวัฒนธรรมจังหวัดช่วยสนับสนุนงบประมาณบางส่วน จึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้านทุกอย่างขึ้นมาใหม่ ตลอดจนพัฒนาวิถีชาวบ้านการพอกินพอยู่

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดให้มีการอบรมถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าไปยังลูกหลาน มีการทำหลักสูตรท้องถิ่นเข้าไปสู่สถานศึกษาทุกแห่ง ใช้วิธีจัดตั้งให้สถานศึกษาเป็นศูนย์วัฒนธรรม เพื่อให้สามารถนำงานวัฒนธรรมเข้าไปสู่สถาบันการศึกษาได้ง่ายขึ้น และจัดให้มีการอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จัดดำเนินโครงการสืบสานตำนานเพลงพื้นบ้าน เพื่อให้เยาวชนได้สืบทอดเพลงพื้นบ้าน โดยปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของเพลงพื้นบ้านและเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านของเมืองน่าน

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรม ให้มีการส่งเสริมการเล่นดนตรีสล้อ ซอ ซึ่ง โดยสนับสนุนครูแม่แบบไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ จนเกิดเป็นกลุ่มใหญ่ จัดประกวดฟ้อนล่องน่าน จัดตลาดริมทาง เป็นต้น

(7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรม** ได้สนับสนุน ส่งเสริมผลงานผู้ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเสนอผลงานจนได้รับรางวัลเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงถึง 2 คน และยังมี การถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังต่อไปด้วย เป็นต้น

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้จัดวัฒนธรรมสัญจรกับต่างจังหวัด เสมอ มีสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ มาเยี่ยม มาแลกเปลี่ยน มีการจัดการแสดง เช่น การซอ ฟ้อนรำ ไปยัง จังหวัดใกล้เคียงและการแสดงทางวัฒนธรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จัดดำเนินโครงการเบิกฟ้าผ่าน สถานสัมพันธ์ไทย ลาว จีน เวียดนาม จัดดำเนินโครงการเผยแพร่ผลงาน พิมพ์เอกสารเผยแพร่

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้ รู้และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา การรู้จักผู้อาวุโส อนุรักษ์ฮีตขอยและเน้นการจัด กิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และสืบทอดประเพณีอันล้ำค่าของชาวน่าน เป็นต้น

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่รวมตัวกันเพื่อจัด กิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทางสังคมของชุมชนเป็นหลัก เน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังและเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัด กิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพา กันเองได้

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการพัฒนาวิถีชาวบ้านแบบพออยู่พอกิน พัฒนาอาชีพท้องถิ่น ด้านการเกษตร และศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วน ร่วมพบว่าประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านมีกระบวนการที่ทำให้ประชา สังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่างอยู่และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยกระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนา แต่ได้เพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานให้เข้มแข็งและ จริงจังมากขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมดำรงอยู่ ดังนี้

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนนครปฐมที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดความสำนึกในความสำคัญและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ "ถักทอ" และ "เชื่อมโยง" กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหารือกัน การพบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรรสร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ ซึ่งยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความ

สำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การสืบทอดประเพณี จริยธรรม คุณธรรม และพิธีกรรมพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน การสืบชะตาเมือง ฮีตฮอย คำเมือง ดนตรีพื้นบ้าน การรักษาสุขภาพ สมุนไพร การประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดั้งเดิมของชาวน่าน เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดน่านมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และมีชายแดนติดต่อกับประเทศลาว จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านของท้องถิ่นและของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรุงทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรุงทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุและผลทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นหลามกับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สืบเลือกสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสิ่งสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้

เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาส มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุม สัมมนาที่ หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันใน เรื่องงานวัฒนธรรมที่สนใจตามอัธยาศัยและโอกาสอันควร ตามความเหมาะสม หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะใน พื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงาน การดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม อำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน โดยการจัดการประชุมสัญจร และ การเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น แผ่นพับ บ้าย ประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชน ท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการ ดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเขียนรายละเอียดดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่

สามารถยกระดับองค์ความรู้และสิ่งสมมุติกรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสิ่งสมมุติภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยใช้วิธีการ

(1) **การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่** โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) **การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด** โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าจะเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของงานดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ว่าที่ร้อยตรีสมเดช อภิขยกุล ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนปัจจุบันขณะ นี้ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดน่าน ได้ทำงานด้วยความเสียสละยิ่งจนมีชื่อเสียงเป็นที่ ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่เคารพ ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและ องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากร ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงาน วัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่าย ชาติต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการ พัฒนาวัฒนธรรม

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่เลขาธิการ สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้รับการพิจารณาแต่งตั้งจากประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็น คีชาธิการจังหวัด เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านคนปัจจุบันคือ นายราเชนทร์ กาบคำ เป็นผู้ช่วยผู้ อำนวยการโรงเรียนสารพัดช่างจังหวัดน่าน ทำให้สามารถประสานงานกับประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็น อย่างดี โดยใช้วิทยาลัยสารพัดช่างน่านเป็นที่ทำการของสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยการส่งเสริม สนับสนุน และ ประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานคีชาธิการจังหวัดน่าน

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็น ตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภา วัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคน และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำ งานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยมีการประชุมกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอัน ควรอีกมาก รวมทั้งการประชุมสัญจรไปยังสภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงาน วัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน วัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยง กันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภา วัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และแนวนอนคือ การประสานกับชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ที่ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจในลักษณะต่าง ๆ

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น รวมทั้งปัญหาในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง เช่น น้ำ ป่า สมุนไพร เป็นต้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรง ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 6 ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษารายงานข้อมูลตามโครงการเครือข่ายกาญจนาภิเษก วันที่กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และวารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (เมษายน 2539) และปีที่ 2 (ธันวาคม 2540) ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี และรายงานการศาสนาประจำปี 2540 สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนนทบุรี ได้ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย และเป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดปริมณฑล มีเนื้อที่ 622,303 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 389,218 ไร่ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำแบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็นสองส่วน คือ พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นที่ราบลุ่มมีคู คลองทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่ขุดขึ้นมาใหม่เป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันพื้นที่ในบางอำเภอ ซึ่งเคยเป็นส่วนผลไม้ต่าง ๆ และเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคของประเทศ พื้นที่บางส่วนเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมือง อำเภอปากเกร็ด

อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ มีการจัดสรรที่ดินและก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานครด้วย

1.2 ประชากรและการแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดนนทบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 832,908 คน (ข้อมูลปี พ.ศ.2541) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีทั้งการทำนา สวนผลไม้ พืชผัก, และไม้ดอก นอกจากนั้นยังมีโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรรจำนวนมาก แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ รวม 52 ตำบล 420 หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองเก่าแก่มากมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตำบลที่ตั้งเมืองนนทบุรีครั้งแรกนั้นมีชื่อว่า บ้านตลาดขวัญ ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองนนทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2092 บ้านตลาดขวัญมีความอุดมสมบูรณ์เป็นสวนผลไม้ที่ขึ้นชื่อแห่งหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีดินแดนทางตอนใต้ของตลาดขวัญอีกแห่งหนึ่งชื่อว่า ตลาดแก้ว ซึ่งคงจะมีความสำคัญควบคู่ไปกับตลาดขวัญ

จังหวัดนนทบุรีมีชาวไทยหลายเชื้อชาติ ทั้งไทย จีน มอญ แขก และชาวไทยอิสลามเชื้อสายปัตตานี ตั้งบ้านเรือนที่ตำบลบางกระสอ และบ้านตลาดแก้วในตำบลบางตะนาวศรี ไทยอิสลามที่ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ดเป็นเชื้อสายชาวไทรบุรี ชาวมอญมาตั้งบ้านเรือนที่ตำบลบางตะนาวศรี และอำเภอปากเกร็ด โดยเฉพาะมอญที่เกาะเกร็ดยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมของชาวมอญไว้ได้มากที่สุด ลักษณะสังคมจะเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เนื่องจากอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร

จังหวัดนนทบุรีมีวัด 185 วัด มัสยิด 19 แห่ง โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง มีสมาคม 20 สมาคม และมูลนิธิ 59 แห่ง มีศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และวรรณศิลป์ รวม 3 คน มีผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะ/ศิลปะการแสดง ทักษะศิลป์ และสาขาวรรณศิลป์ รวม 10 คน

2. ข้อมูลพื้นฐานของการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์วัฒนธรรมและทำเนียบนามผู้บริหารงานวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พบว่าก่อนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรีนั้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรีเป็นดังนี้

2.1 องค์กรที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย

(1) คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี เป็นอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522 ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน ปลัดจังหวัด

ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกสมาคมสตรี ผู้กำกับ การตำรวจภูธร ประชาสัมพันธ์จังหวัด ผู้อำนวยการ หน่วยงาน ประถมศึกษาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เริงรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุข จังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้แทนจากหน่วยงาน ของกรมศิลปากรในจังหวัด 1 คน ผู้แทนสมาคมหรือมูลนิธิ หรือองค์กรภาคเอกชนในจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการ จังหวัดเห็นชอบไม่เกิน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบอีกไม่เกิน 5 คน เป็น อนุกรรมการ โดยมีประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ กำหนดนโยบายและแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และสนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสานสัมพันธ์กัน

(2) **คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง** จัดตั้งขึ้นโดยประธานอนุกรรมการ วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานวัฒนธรรม จังหวัดนนทบุรี รวมทั้งให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือ และติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์ วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสานสัมพันธ์กัน

(3) **ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี** โรงเรียนสตรีนนทบุรี ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัด ตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และ รวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม ผูกอบรม และสนับสนุนการฝึก อบรมวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม และ/หรือจัดดำเนินการหอวัฒนธรรม และประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและ เอกชน โดยในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจังหวัดนนทบุรีนั้นศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดนนทบุรีอาจดำเนินการเองหรือร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรืออาจให้การสนับสนุน หน่วยงานอื่นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีก่อน

(4) **ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง** โรงเรียนบางบัวทอง เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้ง ขึ้นตามระเบียบวาระกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2531 เพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัด เพียงแต่ขอบเขตในการดำเนินงานจะอยู่เพียงภายในอำเภอบางบัวทองเท่านั้น

(5) **สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือในการส่งเสริมและประสานงานวัฒนธรรมโดยทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายในจังหวัดนนทบุรี

(6) **สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบางบัวทอง** เป็นหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอความร่วมมือให้ทำหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง

2.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ขอความร่วมมือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี และศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **งานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้อง จัดเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

(2) **งานด้านการส่งเสริมมารยาทเยาวชนในสถานศึกษา** โดยขอความร่วมมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่มารยาทไทย โดยการจัดประกวดมารยาทไทยในระดับต่าง ๆ

(3) **งานด้านการส่งเสริมบุคคลและหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม** โดยขอความร่วมมือในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือคุณความดีสมควรแก่การยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ใน 3 ลักษณะ คือ การส่งเสริมเผยแพร่เกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ การส่งเสริมศิลปินแห่งชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานและบุคคลทั่วไป

(4) **งานด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ** โดยขอความร่วมมือให้จัดส่งข้อมูลคณะนาฏศิลป์พื้นบ้านที่จะเข้าร่วมโครงการมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ

(5) **งานด้านการส่งเสริมการวิจัย** โดยขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมตามโครงการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

โดยในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) **ด้านงบประมาณ** โดยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบางบัวทอง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **ด้านวัสดุครุภัณฑ์** โดยให้บริการยืมวัสดุครุภัณฑ์บางประเภท เช่น ภาพยนตร์ ภาพเลื่อน วิทยุทัศน์ หนังสือทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) **ด้านบุคลากรและวิทยากร** โดยขอความร่วมมือหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอให้จัดสรรบุคลากรมารับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเฉพาะ และสนับสนุน

สนุนการจัดวิทยากรของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยดำเนินการในบางเรื่องตามความเหมาะสม

นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เช่น หน่วยศิลปากร ดูแลเรื่องโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่วัดและศาสนสถานต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ คือ เทศบาล สุขาภิบาล ก็รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีชมรม สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ โดยมีได้นำนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรีเป็นลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเกิดพลังเท่าที่ควร

3. การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2541 และการศึกษาเอกสารพบว่า การเกิดขึ้นของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี เป็นดังนี้

3.1 กระบวนการเกิดขึ้นของประชาสังคม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี จัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ศึกษา สำรวจและรวบรวมองค์กรและหน่วยงานที่ดำเนินงานวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กร ชุมชน และองค์กรวิชาการต่าง ๆ และได้เชิญผู้แทนหน่วยงานและองค์กรทั้ง 5 ภาคีนั้น จำนวน 243 องค์กร มาประชุมกันเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2538 โดยได้มีการมีการทำความเข้าใจและปรึกษาหารือกัน ในที่สุดที่ประชุมได้มีการตกลงให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีขึ้นในวันนั้น โดยได้มีการพิจารณาธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดและมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 35 คน โดยมี นายเล็ก นารี เป็นประธาน และมีนายเฉลิม สายสร้าง เป็นกรรมการและเลขาธิการ

3.2 วัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีจัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกและการรวมพลังปฏิบัติกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน และเป็นองค์กรกลางในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานทางวัฒนธรรมของจังหวัดให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- (1) เพื่อให้เกิดการรวมตัวจัดตั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ถึงระดับจังหวัด เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้นำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) เพื่อให้เกิดการรวมพลังระหว่างองค์กรเครือข่ายเครือข่ายทางวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างเครือข่ายอย่างกว้างขวาง
- (3) เพื่อระดมสรรพกำลังในการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมในจังหวัด ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนสืบไป
- (4) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นให้มั่นคง และนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด
- (5) เพื่อให้มีองค์กรกลางทางวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ที่สามารถเชื่อมประสานกับหน่วยงานภาครัฐได้อย่างใกล้ชิด และมีประสิทธิภาพ

3.3 โครงสร้างของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

3.3.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

ก่อนการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีได้ศึกษา สืบค้นและรวบรวมหน่วยงาน และองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัด โดยจำแนกเป็นภาคีต่าง ๆ 5 ภาคี ตามกรอบและคุณสมบัติที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด แล้วเชิญผู้แทนของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้มาร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีเกิดจากการที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง 5 ภาคี คือ ภาคีภาครัฐ ภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคธุรกิจ ภาคีภาคชุมชน และภาคีภาควิชาการ มาประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน

3.3.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้จัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ ที่มีรองประธานกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบ และในแต่ละฝ่ายมีการแบ่งงานภายในอีกดังนี้

- 1) ฝ่ายบริหารและบริการ ประกอบด้วย ฝ่ายบริการ ฝ่ายสังคมวัฒนธรรม และฝ่ายกองทุน

2) ฝ่ายวิชาการและกิจกรรม ประกอบด้วย ฝ่ายชีวิตวัฒนธรรม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายสิ่งแวดล้อม และฝ่ายมรดกวัฒนธรรม

3) สำนักงานเลขาธิการ

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม

3.4.1 ปัจจัยภายใน

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ได้วิเคราะห์สภาพการดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในสภาพที่ต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานตลอดจนขาดการรวมพลังอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุให้ศักยภาพในการดำเนินงานวัฒนธรรมในภาพรวมของจังหวัดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมกันในลักษณะเครือข่ายเครือข่ายทางวัฒนธรรม และการรวมตัวกันลักษณะกลุ่มเครือข่าย 5 กลุ่ม เป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะทำให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการดำเนินงาน (ธรรมนูญของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2539 มาตรา 2)

3.4.2 ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผลักดันและกระตุ้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ศึกษา รวบรวมข้อมูลและประสานให้หน่วยงานและองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานด้านมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีขึ้น

4. การขยายและการพัฒนาของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี สามารถขยายและพัฒนาได้ดังนี้

4.1 โครงสร้าง

4.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก ในการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารมีนโยบายจะขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกให้กว้างขวาง และครอบคลุมทุกพื้นที่ให้มากที่สุด

(1) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวคิด โดยได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอขึ้นครบทุกอำเภอ และสภาวัฒนธรรมตำบลในตำบลที่มีความพร้อม เพื่อให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

(2) การขยายและพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกในแนวนอน โดยประสานงานกับสถาบันการศึกษา วัด และองค์กรสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทุกแห่ง โดยกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมในอันที่จะทำให้เกิดการรวมตัวกันกันตั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ถึงระดับจังหวัด เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้นำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยพยายามสร้างความเข้าใจว่างานวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคนทุกฝ่ายที่จะต้องเข้ามาช่วยกันดำเนินงาน

4.1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร

จากการขยายและการพัฒนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางดังกล่าวข้างต้น ทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีต้องมีการปรับปรุงการจัดโครงสร้างการบริหารงานเป็นดังนี้

(1) รองประธานฝ่ายบริหาร รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายกองทุน (งานการเงินและบัญชี งานจัดหารายได้ งานสวัสดิการ งานหอวัฒนธรรมนิทัศน์) ฝ่ายบริการ (งานข้อมูล งานสำรวจแหล่งวัฒนธรรม งานแผนที่วัฒนธรรม งานมรดกยุคภัควัฒนธรรม งานแผนงาน งานติดตามประเมินผล งานห้องสมุดวัฒนธรรม)

(2) รองประธานฝ่ายกิจกรรม รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายมรดกวัฒนธรรม (งานเอกสารโบราณ งานภูมิปัญญาไทย งานอนุสรณ์สถาน/โบราณสถาน งานโบราณวัตถุ/ศิลปวัตถุ งานประวัติศาสตร์ ฝ่ายชีวิตวัฒนธรรม (วิถีครอบครัว อาชีพ อาหารและโภชนาการ สุขภาพอนามัย ผ้าและเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย กีฬาและนันทนาการ ศิลปะ ดนตรี การละเล่น ภาษาและวรรณกรรม) ฝ่ายสังคมวัฒนธรรม (งานพระมหากษัตริย์ งานสถาบันการศึกษา งานสถาบันศาสนา มารยาทไทย ประเพณี กฎหมาย ชุมชน วัฒนธรรม งานเศรษฐกิจ เศรษฐกิจแนวพุทธ การลงทุนทางวัฒนธรรม สินค้าวัฒนธรรม การเมือง สิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมประชาธิปไตย) ฝ่ายสิ่งแวดล้อม (การอนุรักษ์และการพัฒนาธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม)

(3) เลขานุการ รับผิดชอบสำนักงานเลขานุการ (งานธุรการ งานประชุม งานประสานงาน งานพัฒนาองค์กร) (สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ปีที่ 2 ธันวาคม 2540 ; 14)

4.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการและผลการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ในปี 2539 และ 2540 พบว่าในช่วงการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม และตามประเภทของวัฒนธรรม ดังนี้

4.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

(1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประวัติและผลงานผู้มีความสามารถด้านดนตรีไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน และจัดโครงการศึกษาท้องถิ่นนนทบุรี

(2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เช่น การแสดงปี่พาทย์มอญ การอนุรักษ์การเล่น การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น ฟันดาบ กลองยาว เป็นต้น

(3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้มีการจัดงานฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การปั้นหม้อน้ำ การทำขนมหวาน และการจัดประเพณีต่าง ๆ

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้ดำเนินโครงการเครือข่ายเยาวชนต่อต้านยาเสพติด โดย จัดตั้งเครือข่ายเยาวชนนักเรียน นักศึกษา ในจังหวัดนนทบุรีทุกสังกัด ทุกระดับชั้น เป็นขบวนการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการสืบสานมรดกวัฒนธรรมสู่ชุมชน โดยให้มีการจัดงานประเพณีและการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติในหมู่คณะ ส่งเสริมเยาวชนได้รู้จักและสืบทอดวัฒนธรรม โครงการวันกตัญญูมาตาให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความกตัญญูในวันแม่

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้ดำเนินการโดยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ของไทย เชื้อสายมอญเกาะเกร็ด การตัดบาตรทางเรือ งานลอยกระทง เป็นต้น

(7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ได้รับเกียรติบัตร และโล่ นำเสนอผลงานของศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้ติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระหว่างสภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ จัดดำเนินการเผยแพร่นาฏศิลป์พื้นบ้าน เผยแพร่ขนมไทย จัดทำวารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเผยแพร่กิจกรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล ความรู้ ความคิดทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี ต้อนรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ

4.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ดำเนินงานวัฒนธรรมให้ครอบคลุมประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้รู้และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา ให้เห็นคุณค่าของความกตัญญูกตเวทิต์ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยการจัดประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามวิถีทางประชาธิปไตย สร้างค่านิยมในภูมิปัญญาไทยให้แก่บุคคล สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาอาชีพท้องถิ่น ทัศนกรรมพื้นบ้าน เครื่องปั้นดินเผา ขนมพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

4.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี มีกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมและกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้ดังนี้

4.3.1 กระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายและพัฒนาประชาสังคม

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ปลุกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ จนเกิดความสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยตนเอง โดยการจัดประชุมสัมมนา ใช้วารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งทำให้เกิดการรับรู้ปัญหา ตัดสินใจและร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่จำเป็นร่วมกัน และได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมขึ้นบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนเมืองนนท์ที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรีร่วมกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดจะนำประเด็นต่าง ๆ มาพูดคุยกัน พิจารณาร่วมกัน เมื่อเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจ นำทำก็จะร่วมกันคิด และทำทันที

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลุกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายและผู้นำ ผู้นำผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เกิดความสำนึกในคุณค่าและพลังของการร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกัน

เองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ โดยให้เกิดการรับรู้ปัญหา แสวงหาทางเลือก ตัดสินใจร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย โดยจัดให้มีระบบการสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สารสภามหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และการประชุมหารือกันเป็นประจำ

4.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้ารวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่า สาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ดนตรี การละเล่น ศิลปหัตถกรรม งานปั้นหม้อ อาหารพื้นเมือง สมุนไพร เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น มอญ มุสลิม เป็นต้น จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภามหาวิทยาลัยจังหวัดนนทบุรีได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะที่เดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามสร้างให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้นหลามกับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกัน

และกันให้มากที่สุด จนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการแสวงหาสร้าง เลือกรสรร กลั่นกรอง และสังสมองค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม การขยายและการพัฒนาประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งการส่งผู้แทนไปประชุมสัมมนาในระดับต่าง ๆ ที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย
- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันในเรื่องงานวัฒนธรรมที่สนใจตามอัชฌาศัยและโอกาสอันควร ตามความเหมาะสม และจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันในลักษณะดังนี้

1) **เป็นกระบวนการกลุ่ม** ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม ทาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปทบทวนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสิ่งสมมุติธรรมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) **เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง** ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสิ่งสมมุติปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) **เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง** ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) **เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย** ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

4.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยพยายามให้

เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันได้ โดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงาน วัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึก ตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็น ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภา วัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและ ความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของ ท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็น ประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือ ข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตาม บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมี วัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงาน วัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของ เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความ ถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่ อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรม

จังหวัดเชียงรายและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสาน ความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือ ข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและประสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและ ความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายและการพัฒนาประชาสังคม

4.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

นายกเล็ก นารี ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนปัจจุบันเดิมเป็นชาวพิจิตร ได้มาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพที่จังหวัดนนทบุรีมากกว่า 30 ปี โดยประกอบธุรกิจบ้านจัดสรร ในขณะเดียวกันก็ได้เข้าร่วมงานสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณงามความดี เป็นที่ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเอกชนอาสาสมัคร ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็นตึกวิชาการจังหวัด เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดอาสาสมัครทำงานด้วยความเสียสละ และเต็มใจยิ่ง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

(2) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคนและคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ โดยได้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้านและแนวนอน คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ

ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายเครือข่าย ญาติภาคีสมาชิกต่าง ๆ ได้ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างพร้อมเพียง และไปในทิศทางเดียวกัน อย่างเกิดพลัง

(5) การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น รวมทั้งจัดดำเนินการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น เกาะเกร็ด ตลาดน้ำ การท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นต้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ก่อให้เกิดรายได้ ปันหม้อขาย ทำขนมพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง ศิลปะหัตถกรรมต่าง ๆ ขายได้ จึงทำให้งานวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรงที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกและประชาชน โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน โดยเฉพาะในเรื่องอาหารพื้นเมือง ศิลปะหัตถกรรมพื้นเมือง และขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาลต่าง ๆ

4.4.2 ปัจจัยภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนโยบายในการขยายและพัฒนาประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอำเภอและตำบล ตามหนังสือที่ ศธ 1401(1)/ว 0059 ลงวันที่ 4 มกราคม 2540 โดยในระยะแรกให้พิจารณาจัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น ตั้งประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอ เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และพัฒนาแนวทางในการขยายการจัดตั้งไปยังอำเภออื่น ๆ ในปีต่อไป และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อม และมีศักยภาพให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้นด้วย

5. การดำรงอยู่ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี

5.1 โครงสร้าง

5.1.1 องค์กรเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิก

จากการที่คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ขยายและพัฒนาองค์กรเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกทั้งแนวตั้งและแนวนอน จนเกิดการถักทอกันอย่างเข้มแข็ง ทำให้สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายญาติภาคีสมาชิกที่หลากหลายและครอบคลุม

กลุ่มพลังต่าง ๆ จนสามารถมั่นใจได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีจะสามารถดำรงอยู่และดำเนินงาน วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2 โครงสร้างการบริหาร

สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ใช้โครงสร้างการบริหารงานที่จัดไว้ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2540 ที่แบ่งให้รองประธาน 2 คน และเลขาธิการ รับผิดชอบการดำเนินงานต่าง ๆ กล่าวคือ

- (1) รองประธานฝ่ายบริการ รับผิดชอบงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายกองทุน และ ฝ่ายบริการ
- (2) รองประธานฝ่ายกิจกรรม รับผิดชอบงานฝ่ายมรดกวัฒนธรรม ฝ่ายชีวิต วัฒนธรรม ฝ่ายสังคมวัฒนธรรม และฝ่ายสิ่งแวดล้อม
- (3) เลขาธิการ รับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการ

5.2 การดำเนินงานวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร แผนงาน โครงการ และสรุป ผลการดำเนินงาน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ส่งเสริมและ พัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดให้เข้มแข็งจริงจังและกว้างขวาง จนสามารถดำเนินงาน วัฒนธรรมทั้ง 8 ลักษณะงานได้อย่างประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และครอบคลุมทุกประเภทของวัฒนธรรม กล่าวคือ

5.2.1 ตามขอบข่ายงานวัฒนธรรม

- (1) **การวิจัยวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประวัติและผลงานผู้มีความสามารถด้านดนตรีไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดประชุมทางวิชาการเรื่อง "วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวนนทบุรี" จัดโครงการศึกษาท้องถิ่นนนทบุรี และโครงการรวบรวมประเพณีท้องถิ่น
- (2) **การอนุรักษ์วัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เช่น การแสดงปี่พาทย์มอญ การอนุรักษ์พันธุ์ไม้ไทย การอนุรักษ์การเล่น การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น ฟันดาบ กลองยาว เป็นต้น
- (3) **การฟื้นฟูวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้มีการจัดงานฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การปั้นหม้อน้ำ การทำขนมหวาน และการจัดประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีตักบาตรพระสงฆ์ทางเรือ เป็นต้น

(4) **การพัฒนาวัฒนธรรม** ได้ดำเนินโครงการเครือข่ายเยาวชนต่อต้านยาเสพติด โดย จัดตั้งเครือข่ายเยาวชนนักเรียน นักศึกษา ในจังหวัดนนทบุรีทุกสังกัด ทุกระดับชั้น เป็นขบวนการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด การจัดวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

(5) **การถ่ายทอดวัฒนธรรม** ได้จัดดำเนินโครงการสืบสานมรดกวัฒนธรรมสู่ชุมชน โดยให้มีการจัดงานประเพณีและการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ ในหมู่คณะ ส่งเสริมเยาวชนได้รู้จักและสืบทอดวัฒนธรรม จัดอบรมครูสอนดนตรีและนาฏศิลป์เพื่อสืบทอดต่อ นักเรียน โครงการวันกตัญญูมาตาให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความกตัญญูในวันแม่ และจัดดำเนินโครงการเพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่เด็กและเยาวชนในลักษณะต่าง ๆ

(6) **การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม** ได้ดำเนินการโดยจัดงานวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ จัดงานอเมซิงนนทบุรีให้เกิดการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เปิดหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาตำบลเกาะเกร็ด จัดโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเพื่อการท่องเที่ยวเมืองนนท์ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของนนทบุรีในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้จากการดำเนินงานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

(7) **การเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม** ได้ส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับเกียรติบัตร และโล่ นำเสนอผลงานของศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี

(8) **การเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม** ได้ติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระหว่างสภาวัฒนธรรมอำเภอต่าง ๆ จัดดำเนินการเผยแพร่ นาฏศิลป์พื้นบ้าน เผยแพร่ชนมไทย จัดทำวารสารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเผยแพร่กิจกรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล ความรู้ ความคิดทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ข้อมูลทางวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี ต้อนรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และต้อนรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ

5.2.2 ตามประเภทของวัฒนธรรม

(1) **ด้านจิตใจ** โดยเน้นการพัฒนาและสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาให้ รู้และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา ให้เห็นคุณค่าของความกตัญญูทวดที่ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจใน ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยการจัดประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ

(2) **ด้านสังคม** โดยเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเน้นให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น กลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของตนเอง ตามวิถีทางประชาธิปไตย สร้างค่านิยมในภูมิปัญญาไทยให้แก่บุคคล สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) **ด้านวัตถุ** โดยเน้นการใช้วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวบ้าน การพัฒนาอาชีพท้องถิ่น หัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องปั้นดินเผา ขนมพื้นบ้าน ที่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเมืองนนท์ การท่องเที่ยวทางน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้จากการดำเนินงานวัฒนธรรมด้วย

5.3 กระบวนการ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีมีกระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดดำรงอยู่และดำเนินงานวัฒนธรรมได้ โดยกระบวนการเดียวกันกับการขยายและการพัฒนา แต่ได้เพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงานให้เข้มข้นและจริงจังมากขึ้น กล่าวคือ

5.3.1 กระบวนการที่ทำให้ประชาสังคมดำรงอยู่

(1) **การสร้างจิตสำนึกและความมั่นใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้สร้างความรู้ความเข้าใจจนเครือข่ายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานวัฒนธรรมจนเกิดจิตสำนึกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งปลูกเร้าให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนได้มั่นใจและสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้ โดยได้จัดพิมพ์เผยแพร่บทความเรื่อง “คนเมืองนนท์สูญเสียวิถีชีวิต” โดยตั้งคำถามในบทความว่า “เมืองนนท์จะเหลืออะไร” เป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมของชุมชน จังหวัด และสังคมไทยร่วมกัน โดยเสนอความคิดและเผยแพร่บทความในลักษณะที่ท้าทาย เช่น บทความเรื่องเครื่องจักสาน ได้เสนอความตอนท้ายว่า “.....ผู้ผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านรุ่นเก่าก็เลิกทำและล้มหายตายจากไปบ้างแล้ว โดยไม่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่มีอยู่ไว้ให้ลูกหลาน และช่วงที่กระจุกกระจายกันอยู่ตามท้องถิ่นทั่วไปหลายคนต้องเปลี่ยนอาชีพ เพราะขาดการสนับสนุนผลผลิตออกมาแล้วไม่คุ้มค่ากับเวลาและฝีมือ มีผู้รับซื้อน้อยลง เนื่องจากค่านิยมของคนเปลี่ยนไป เพราะผู้คนในท้องถิ่นเขารู้สึกว่าหัตถกรรมพื้นเมืองเป็นของไม่ทันสมัยเสียแล้ว ถ้าไม่เปลี่ยนค่านิยม หัตถกรรมพื้นเมืองบางอย่างก็คงจะเหลือแต่ชื่อ โดยไร้ช่างที่จะผลิตจะทำขึ้น” เป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองบนเงื่อนไขของจิตสำนึกของความเป็นคนนนทบุรีที่ต้องมาคิดและลงมือทำงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นโดยการพึ่งกันเองและพึ่งกันเอง

(2) **การรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรม** โดยได้ปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และผู้รู้ ผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญและพลังของ

การร่วมมือกันดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดด้วยการพึ่งกันเองเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมตามความถนัด ความสามารถ และสนใจร่วมกันอย่างอิสระและหลากหลายในระดับต่าง ๆ

(3) **การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแหล่งกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมซึ่งกันและกันอย่างอิสระและหลากหลาย ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนให้ “ถักทอ” และ “เชื่อมโยง” กันอย่างแข็งแรง โดยการจัดเวที เปิดโอกาส และจัดช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถติดต่อสื่อสารให้เข้าใจร่วมกันได้ โดยใช้สารสภาวัฒนธรรมจังหวัด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น การประชุมหารือกัน การพบปะ พูดคุย การเสวนาเป็นประจำ เป็นสื่อกลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายกัน

5.3.2 กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสังคมสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้

5.3.2.1 กระบวนการทางวัฒนธรรม

(1) กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ได้ให้ความสำคัญกับภูมิธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษโดยเลือกสรร สร้างสรรค์ พัฒนาและสั่งสมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความเชื่อ วิถีการประพฤติปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และอื่น ๆ โดยได้จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมภูมิธรรมภูมิปัญญาเหล่านี้ แล้วนำออกเผยแพร่ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่าสาระและความสำคัญ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่า ความสำคัญ คุณประโยชน์ จนเกิดการประพฤติปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง เช่น ศิลปหัตถกรรม การปั้นหม้อ การทำขนมหวาน ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน การสืบทอดประเพณี การประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม เป็นต้น

(2) กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น มอญ มุสลิม จึงทำให้มีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมสากลในกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย สภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีได้ใช้กระบวนการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยการศึกษาศึกษาภูมิธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ แล้วนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ในขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาวัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แล้วเลือกสรรมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานภูมิธรรมภูมิปัญญาของวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

(3) กระบวนการปรับปรนทางวัฒนธรรม

ได้พยายามพัฒนาให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีความสามารถในการปรับปรนทางวัฒนธรรม โดยการเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล ทั้งที่เป็น

ภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ล้าหลังไหลมากับกระแสโลกาภิวัตน์ให้สามารถประสานเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันให้มากที่สุดจนสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.2 กระบวนการเรียนรู้

ได้พัฒนาให้มีเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกความสามารถในการแสวงหา สร้าง เลือกรสรร กลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบรอบด้าน และสังสรรค์ความรู้ทั้งที่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้สากลที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยจัดมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

(1) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งของสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล โดยมีทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

(2) การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่

- 1) เป็นทางการ คือ ได้จัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นประจำทุกเดือนมิได้ขาด และการประชุมสัมมนาเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำ รวมทั้งได้ส่งผู้แทนไปร่วมการประชุมสัมมนาที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้จัดขึ้นด้วย

- 2) ไม่เป็นทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสอันควร ทั้งที่จัดสถานที่และเวลาไว้ให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและคนอื่น ๆ ได้มาพบปะ พูดคุยเสวนากันในงานวัฒนธรรมที่สนใจ และการพบปะพูดคุยกันตามอัธยาศัยและโอกาสอันควรตามความเหมาะสม เช่น ใช้ลานวัด ลานบ้าน เป็นแหล่งในการให้คนได้มาพบปะพูดคุยเสวนากัน หรือจัดเสวนาในเรื่องเฉพาะในพื้นที่

(3) การศึกษาดูงาน

โดยได้จัดให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน โดยศึกษาดูงานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกด้วยกัน โดยการจัดประชุมสัมมนา และการเยี่ยมเยียนกัน

(4) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน

โดยได้จัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเอง เช่น สารสภามหาวิทยาลัย เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ ป้ายประกาศ และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ของเทศบาล เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

โดยในการนี้สภาวัฒนธรรมจังหวัดได้เป็นเวทีกลางให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้มาเรียนรู้และดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีมีลักษณะดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแนวทางเลือกในการดำเนินงานวัฒนธรรม ลงมือปฏิบัติ ประเมินการดำเนินงานและสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาหมู่ ที่สามารถยกระดับองค์ความรู้และสังคมนิยมภูมิปัญญา อันจะเป็นพลังในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมจริง ซึ่งเกิดจากการคิด - ทำ - ทบทวน - วิเคราะห์ - ทำ ซึ่งทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีประสบการณ์ทำให้ได้ยกระดับความคิดและสังคมนิยมภูมิปัญญาไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3) เป็นการเรียนรู้จากปัญหาทางวัฒนธรรมในชีวิตจริง ซึ่งเป็นความพยายามในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของวัฒนธรรมในชีวิตจริงของท้องถิ่นและจังหวัด จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะดำเนินงานวัฒนธรรมได้

4) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ช่วยเหลือกัน มีความเอื้ออาทรกัน สนใจที่จะมาร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรม โดยใช้ทั้งการเชื่อมเครือข่ายบุคคล และการใช้ช่องของการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อของ

สภาวัฒนธรรมจังหวัด และสื่อสารมวลชนของท้องถิ่น ที่มีข่าวสารข้อมูลและความคิดเห็นของสมาชิกและประชาชนต่าง ๆ

1.3.3.2.3 กระบวนการจัดการ

ประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ได้พยายามให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกันอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยใช้วิธีการ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินงานวัฒนธรรมตามภาระหน้าที่

โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรม ให้เข้าใจถึงผลดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและผลเสียของการไม่ดำเนินงานวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และถ้าภาคีสมาชิกมีประเด็นที่สงสัยหรือเป็นปัญหาที่สามารถนำมาสู่เวทีวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกตระหนัก จนเกิดแรงจูงใจที่จะร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดได้

(2) การสร้างแรงจูงใจให้รวมตัวกันเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัด

โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกตระหนักในคุณค่า ความสำคัญและพลังของการรวมตัวกันเป็นประชาสังคมเพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน สภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอ จนถึงสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งการรวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจ แล้วเข้าเป็นเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของจังหวัดร่วมกัน จนทำให้เกิดทัศนคติที่จะต้องรวมตัวกันขึ้นเป็นสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อเป็นประชาสังคมเพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงาน

(3) การจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ

ที่ไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์ และความสามารถของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก เนื่องจากเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกของสภาวัฒนธรรมจังหวัดล้วนแต่ได้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และตามความถนัด ความสนใจ ดังนั้นทุกเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกจึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะของตน ซึ่งสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีเข้าใจในข้อความจริงนี้ จึงได้จัดลำดับของการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือความถนัด ความสามารถ ความสนใจของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิก และได้มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งได้สรรหาทรัพยากรและจัดสรรทรัพยากรให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอด้วย

(4) การปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดและเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ปรับตัวให้เข้าหาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถประสานความเข้าใจที่เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกสามารถยอมรับได้และได้สร้างความเข้าใจระหว่างเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกที่แตกต่างกันให้สามารถผนึกและผสานพลังกัน จนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมเสริมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รู้จักเกื้อหนุนกัน จนสามารถแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

(5) การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง โดยได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกได้ร่วมกันเรียนรู้ คิด ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการทำงานร่วมกันด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมจะร่วมกันรับรู้ปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันลงมือดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) เป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน
- 3) ได้รวมตัวกันดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยความรัก ความสามัคคี ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของประชาสังคม

5.4.1 ปัจจัยภายใน

(1) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

นายเล็ก นารี ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดคนปัจจุบันเดิมเป็นชาวพิชิตร์ ได้มาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพที่จังหวัดนนทบุรีมากกว่า 30 ปี โดยประกอบธุรกิจบ้านจัดสรร ในขณะที่เดียวกันก็ได้เข้าร่วมงานสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยความเสียสละจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในคุณภาพความดี เป็นที่ยกย่อง จนสามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้อย่างประสบผลสำเร็จยิ่ง สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรใช้ในการดำเนินงานวัฒนธรรมของจังหวัดและของท้องถิ่นได้ เป็นผู้เสียสละที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และของเครือข่ายเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีความสนใจและมีความรู้ในเรื่องงานวัฒนธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนั้นสภาวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีเป็นหนึ่งในจำนวนไม่กี่จังหวัดที่เลขาธิการสภาวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเอกชนอาสาสมัคร ในขณะที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการจังหวัด เลขาธิการ

สภาวัฒนธรรมจังหวัดคนปัจจุบันคือนายเฉลิม สายสร้าง ซึ่งอาสาสมัครเข้ามาทำงานด้วยความเสียสละ และเต็มใจยิ่ง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานอย่างดียิ่งจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

(2) **คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด** ซึ่งประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มพลังต่าง ๆ ของท้องถิ่นและของจังหวัด กล่าวคือ มีพระเจ้าคณะจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกทั้ง 5 ภาคี และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมทุกคนและคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้ทำงานกันอย่างจริงจัง ด้วยความทุ่มเทยิ่ง

(3) **การประชุมปรึกษาหารือกันเป็นเนืองนิจ** โดยได้มีการประชุมกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ตามวาระทุกเดือน และการประชุมสัมมนาในเรื่องเฉพาะตามโอกาสอันควรอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกเกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจร่วมกัน จนสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกันได้

(4) **การขยายเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกออกไปอย่างกว้างขวางและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย** โดยมีนโยบายที่จะขยายงานไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด โดยมีการขยายทั้งแนวตั้งคือสภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล จนถึงคณะกรรมการหมู่บ้านและแนวนอนคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รู้และผู้สนใจในเรื่องวัฒนธรรมต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นชมรม กลุ่ม สมาคม และอื่น ๆ ดำเนินงานวัฒนธรรมตามความถนัดและความสนใจของตน

(5) **การดำเนินงานวัฒนธรรมที่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาคน โดยใช้ภูมิปัญญา ค่านิยม และแบบแผนอันดีงามของท้องถิ่นนั้น รวมทั้งจัดดำเนินการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น เกาะเกร็ด ตลาดน้ำ การท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นต้น ทำให้งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ก่อให้เกิดรายได้ ปันหม้อขยาย ทำขนมพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง ศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ ขายได้ จึงทำให้งานวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นโดยตรงที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้ด้วยตนเอง

(6) **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชน** โดยเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเครือข่ายภาคีสมาชิกและประชาชนอย่างกว้างขวาง และทั่วถึงโดยพยายามดำเนินงานให้ถึงหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการคิดและร่วมกันดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยเน้นงานวัฒนธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนที่สุดก่อน โดยเฉพาะในเรื่องอาหารพื้นเมือง ศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง และขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาลต่าง ๆ

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

การส่งเสริม และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากรของสภาวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย